

Hitelreferencia szolgáltatás Magyarországon

BISZ

Tartalomjegyzék

1 Tartalomjegyzék	1
2 Bevezetés	1
3 Hitel és hitelreferencia	1
3.1 A hitel, mint a jelenkor társadalmi jelensége	3
3.2 A hitelreferencia szolgáltatás és a Credit Bureau szolgáltatás elemei	4
4 Hitelreferencia szolgáltatás Magyarországon	6
4.1 A hitelreferencia szolgáltatás létrejötte és működésének elvei	6
4.2 A KHR jogi szabályozása	8
4.3 Az adatvédelem és a KHR viszonya	10
4.4 A KHR előnyei az egyén és a család számára	11
4.5 A KHR előnyei a vállalkozások számára	12
4.6 A KHR előnyei a pénzügyi intézmények számára	13
4.7 A KHR előnyei az állam számára	14
5 A KHR szolgáltatásai és működése	15
5.1 A Hiteljelentések tartalma és az abból levonható következtetések	15
5.1.1 Lakossági Hiteljelentés	15
5.1.2 Vállalkozási Hiteljelentés	19
5.2 Ügyfelek tájékoztatása, hiteladat per	19
5.3 A személyiségi jogok érvényesítése	20
5.4 A KHR technikai felépítése	20
5.5 A KHR biztonsága és az adatok védelme	21
5.6 A KHR elemeinek azonosítása, nyilvántartások mérete, forgalma	22
6 A KHR jelene és fejlesztési lehetőségei	23
7 Függelék-alapfogalmak	24

2 Bevezetés

Kedves Olvasó!

Ezt a kiadványt – melynek célja a hitelreferencia szolgáltatás és a Központi Hitelinformációs Rendszer (KHR) bemutatása – mindenki haszonnal forgathatja, aki így vagy úgy, de hitelt vesz fel, vagy hitelszerződése van, esetleg korábban volt hitele. Megismerheti belőle a hitelreferencia-szolgáltatás lényegét, és gyakorlati tanácsokat kap arra nézve, hogyan éljen úgy együtt banki ügyfélként a hitelreferencia-szolgáltatással, hogy élvezhesse annak előnyeit, de sohasem okozzon problémát annak tartalma, működése.

A kiadvány szövegében számos helyen kénytelenek vagyunk olyan fogalmakat használni, amelyek nem ismeretesek a közvetlen felhasználói (banki) körön kívül. Ezeket a fogalmakat a tanulmány végén, a fogalomjegyzékben írtuk le, a szövegben pedig dőlt betűvel szedtük.

Az alábbi tanulmány taglalja a hitelreferencia szolgáltatás alapelveit és szolgáltatásait, ismerteti az egyes szereplők számára jelentkező előnyöket, bemutatja a jogi, a működési és biztonsági körülményeket. Elolvasható egyben, de kézikönyvként is funkcionálhat, hiszen bármely fejezete önmagában is informatív.

A Központi Hitelinformációs Rendszer (KHR) akarva-akaratlanul együtt él mindannyiunkkal, és hatással van a jelenünkre, sőt jövőnk alakulására is. Az általa nyújtott szolgáltatást a világban általában Credit Bureau szolgáltatásnak nevezik, Magyarországon hitelreferencia szolgáltatás néven vált közzismertté. Hazánkban egyetlen cég nyújt ilyen szolgáltatást: a BISZ Zrt.

A KHR mind magánszemélyek, mind vállalkozások hiteleiről kezel információt. Hazánkban csaknem az összes aktívkorú magánszemélynek és a működő vállalkozások jelentős részének is van, vagy volt hitele, ezért bizton állíthatjuk, hogy Magyarországon a KHR méretét tekintve az egyik legnagyobb és fontosságát tekintve az egyik legfontosabb nyilvántartás.

A fejlett gazdaságú országok – amelyek közé hazánk is tartozik – polgárai és vállalkozásai számára egyaránt meghatározó fontosságú a megfelelő körülmények közötti hitelhez jutás. A hitel mindennapjaink részévé vált, és így vált életünk részévé és vágyaink, céljaink, lehetőségeink, döntéseink egyfajta objektív kontroljává a hitelreferencia szolgáltatás is.

3 Hitel és hitelreferencia

3.1 A hitel, mint a jelenkor társadalmi jelensége

Mielőtt a hitelreferencia szolgáltatást ismertetnénk, tekintsük át röviden, mi is a hitel – elsősorban természetesen a bankok által az ügyfelek számára nyújtott hitel vagy kölcsön.

A bank, mint speciális kereskedő, pénzt vásárol azoktól, akik rendelkeznek ezzel az „áruval” – vagyis elfogadja betéteiket, és azokért kamatot fizet. A megvásárolt árut, magasabb áron, értékesíti azok számára, akiknek szükségük van rá – vagyis hitelt folyósít nekik, amelyért kamatot szed.

Értelemszerű, hogy **a hitelért kért kamatok magasabbak, mint a betétért fizetettek – ez a különbség jelenti a kereskedő, vagyis a bank fő bevételi forrását.** Amikor a pénz adásvételéről beszélünk, természetesen nem szabad figyelmen kívül hagynunk az időt sem – a bank természetesen nem azonnal, hanem bizonyos idő elteltével fizet felárat (visszaadott tőkét és kamatot) a megvásárolt áruért, és bizonyos idő elteltével kéri a felárat (visszafizetett tartozást és a hitel kamatát) az eladott áruért, a kölcsönadott pénzért.

A folyamatban minden szereplőnek megvan a maga kockázata, és a maga remélt haszna.

A betétes biztonságban tudhatja a pénzét, és joggal számít az idővel arányos felárra, a kamatra is – ezért a bank szavatol. A hitelfelvevő számára előny, hogy a kölcsönvett pénz révén előbb tudja megvalósítani céljait (vagy éppen a hitel révén tudja megvalósítani egyáltalán), mint a kölcsönvett pénz nélkül. Végül a bank a kamatkülönbözetből él és gazdálkodik – ez a haszna.

Látjuk a bank technikai, közvetítői szerepét a hitel folyamatában. De végül is mire jó ez az egész? Nos: a gazdaság szereplői közül sokaknak van olyan pénzfeleslege (megtakarítása, most felhasználni, elkölteni nem szándékozott pénze), amelyet pillanatnyilag nélkülözhet; ugyanakkor más piaci szereplőknek pénzre van szüksége ahhoz, hogy céljaikat – jellemzően gazdasági célokat – elérjék. A bank az a közvetítő, aki vállalja, hogy a képződött felesleget közvetítőként eljuttatja oda, ahol a pénzre szükség van. A hitel tehát az az olaj, amitől a gazdaság motorja zökkenőmentesen forog, az az erőtviteli rendszer, amelynek révén a gépezet egyik oldalán keletkezett erő (haszon, felgyülemlett tőke) a gazdaság más részét hajtja meg.

Mikor érdemes valakinek hitelt felvenni? A legfontosabb szempont: **ha jobban jár a hitel felvételével, mintha nem venné fel.** A vállalkozások esetében ez a szempont világos: ha olyan gazdasági előnyhöz jut, amelyből bőségesen megtérül a hitel kamata. Például megvalósít egy beruházást, amelyre nincs elegendő pénze, de a beruházás haszna még a hitelkamatok megfizetése mellett is nagyobb jövedelmet ígér, mint amire a beruházás nélkül számíthatna.

Magánszemélyek esetében ritkább, hogy a hitel felvételével közvetlen pénzügyi előnyhöz juthat. Esetükben inkább arról van szó, hogy előbb juthat hozzá valamihez, amire szüksége van. Lássuk a legfontosabb példákat:

- ingatlanhoz, lakáshoz jutni hitel nélkül nagyon nehéz > kell egy ingatlanhitel, vagy egy hitelszövetkezeti tagság. A megfelelő lakás megszerzése egyfajta jövedelemforrás is lehet, a bérlettel szemben. Míg a bérleti díj szintiszta veszteség, a sokszor hasonló nagyságrendű összegű hiteltörlesztéssel a saját vagyónkat növeljük.
- egyre drágább a képzés > ha valaki indokoltnak tartja, hogy magába ruházzon be, igen jól járhat pl. egy diákhittel, amely lehetővé teszi magas kvalifikációt, és így remélhetően magas jövedelem megszerzését.
- a kívánatos árucikkek száma és fajtái kibővültek > sokan ezeket a tárgyakat gyorsan birtokolni akarják, ezért lehet szükségük hitelekre.
- megfelelő hitelképesség esetén áthidalhatunk olyan nehéz helyzeteket, amikor hirtelen kell jelentős, váratlan kiadásokat fedeznünk.

Látható tehát, hogy magánszemélyeknek is nyomós érveik vannak a hitel felvételére.

Vizsgáljuk most a banküzletben szerepet játszó felek kockázatait. A betétes jól működő gazdaságban keveset kockáztat; a bank tőkeereje, megbízhatósága, hatalmas anyagi eszközei és pénzügyi tudása általában biztos fedezetet nyújtanak, s a bankok mögött külön biztosító intézmények – a betét- és befektető-védelmi alapok – jelentenek plusz biztonságot. **A hitelfeltevő kockázata annyi, hogy ha nem tudja visszafizetni a hitelt, akkor a behajtással és a hitelképtelenné válás következményeivel kell szembenéznie** – ez ösztönzi is arra, hogy a kölcsön kapott pénzt a megfelelő célokra fordítsa, s biztosítsa a hitel megfelelő visszafizetését. Igazi kockázatainak kezelése a saját kezében van – a felelős hitelfelvétel, és pénzügyi helyzetének megfelelő menedzselése.

A legsúlyosabb kockázattal a bank néz szembe: ha a hitelfeltevők akár nem is túl nagy része nem tudja megfizetni a hitelt, akkor – mivel a behajtás idő- és pénzigényes, és nem is mindig eredményes folyamat – veszteségekkel kell számolnia, s ez azzal a kockázattal jár, hogy nem tud helytállni a betétesek követeléseinek. Mindig tartsuk szem előtt, hogy **a bank nem a saját**

pénzét adja kölcsön az ügyfeleinek, hanem a betéteseitől kölcsönvett pénzt – vagyis az igazi kockázata nem az, hogy elveszíti saját pénzét (az is elég nagy baj), hanem hogy elveszíti azoknak a pénzt, akik megbíztak benne. Ennek következményei pedig súlyosak a bankra és a társadalomra is.

Ha világos a hitel szerepe, az sem szorul magyarázatra, hogy **a rossz helyre kerülő hitel** – amelyet nem a megfelelő célra használnak fel és elvész – **többszörös kárt okoz.** Kárt okoz a hitelezőnek, amelynek céltartalékot kell képeznie, és amelynek – ha bank az illető – a saját eladót ki kell fizetnie akkor is, ha egyes vevői nem fizetnek az áruért. Kárt okoz a vevőnek, hiszen a bank nem fogja szó nélkül eltérni, hogy ne fizessen az áruért, s ehhez bőséges eszközrendszer áll a rendelkezésére. Kárt okoz a betétesnek, mert ha sok hiteladós nem törleszt, akkor végül is emelkednie kell a hitelkamatoknak (vagyis a jól fizető ügyfelek állják a nem fizetők okozta veszteségeket) és nő a bank bedőlésének, vagyis a betétek elvesztésének kockázata is.

A banki kockázat csökkentésének többféle módja van, de talán ezek közül a legfontosabb a kölcsönfeltevőről és annak hitel visszafizetési képességéről és készségéről minél alaposabb, **pontosabb információ megszerzése.** Ezen információ tömeg a múltból és a jelenből származik és a jövőbeli hiteltörlesztés valószínűségére ad következtetést. E téren játszanak meghatározó szerepet a Credit Bureau-k. Mi is erre a területre koncentrálunk az alábbiakban.

A nagyvállalatok esetében a bankok mindent elkövetnek azért, hogy ügyfelük üzleti folyamatait, pénzügyi helyzetét minél alaposabban megismerjék és ehhez nagyszámú, sokszor közhiteles információ áll rendelkezésükre. A nagyobb vállalkozások számára nyújtott hitelek legtöbbször jól definiált, konkrét üzleti célra – árukészlet megvásárlására, vagy valamilyen technológiai, üzleti befektetés megvalósítására – szolgálnak. Ismerve az ügyfelet, és mérlegelve a cél elérésének és várható nyereségességének valószínűségét, **a bank viszonylag egyszerűen mérheti fel a nyújtott hitel kockázatát;** mivel pedig jellemzően nagy összegről van szó, **a befektetett jelentős értékelési munka könnyen megtérül** a nagy összeg után remélt jelentős kamatból.

Teljesen **más a helyzet a kisvállalkozások, és még inkább a hitelt feltevő magánszemélyek esetében.** Megfelelő információt gyűjteni ezekről alapvetően annyi munkát igényel, mint egy nagyvállalat esetében, de a folyósítandó kis összegű hitelért remélt kamat összege is kis összeg. Ezért a banknak olcsó és hatékony információszerzési eljárásokat kell alkalmaznia. Erre ad megoldást a Credit Bureau, a hitelinformáció-szolgáltatás.

3.2 A hitelreferencia szolgáltatás és a Credit Bureau szolgáltatás elemei

A hitelreferencia és Credit Bureau szolgáltatások elsődleges célja, hogy segítsék a hitelnyújtó bankokat, pénzügyi szolgáltatókat a hiteldöntések meghozatalában, és egyben megvédjék a hitelfelvevőket a túlzott eladósodástól.

A hitelreferencia szolgáltatók és a Credit Bureau-k közös vonása, hogy összegyűjtik a hittel rendelkező magánszemélyek és cégek adatait, és azok felhasználásával információt nyújtanak azok számára, akik hitel készülnek nyújtani (ennek adattartalmi, technikai és jogi körülményeiről az alábbiakban – a 4.1 és 4.2 fejezetekben – írunk részletesebben). **Az összegyűjtött adatok felhasználásával készül a hiteljelentés,** amely bemutatja a leendő adóst, elsősorban annak hiteltörténetet.

A hitelreferencia szolgáltatás és a Credit Bureau szolgáltatás közötti legnagyobb különbség az, hogy a **hitelreferencia szolgáltatás az összegyűjtött hitel adatokat és tényeket adja vissza,** rendezett formában. **A Credit Bureau szolgáltatások** általában a hiteladatoknál szélesebb adatkörre támaszkodnak és **sokrétűen feldolgozzák azokat.** Gyakran konkrét hitelbírálatot is végeznek, sőt, akár a hatalmas adatállományukra támaszkodva új hitelkonstrukciókra is tesznek javaslatot a hitelnyújtók felé.

Az összegyűjtött adatok jellegét illetően két fő csoportot különböztethetünk meg:

- 1) a kizárólag hiteladatok gyűjtésén és feldolgozásán alapuló hitelreferencia szolgáltatások. Ezek a hitelezőktől (a bankoktól) gyűjtött hitel adatokat csoportosítják, dolgozzák fel és szolgáltatják.
- 2) A hiteladatokon túl egyéb adatokra is támaszkodó információszolgáltatások. Ezeknél
  - a) vállalkozások esetében a hiteladatokon túl, nyilvánosan hozzáférhető mérleg, bírósági, különböző nyilvántartásokból származó, körbe tartozási, stb. valamint a tulajdonosokra, ügyvezetésre vonatkozó adatokkal egészül ki a hiteljelentés.
  - b) természetes személyek esetén a hiteladatok mellett egyéb (nem banki tartozásokra, lakbér, közüzemi számlák stb. esetleg foglalkozásra, jövedelemre, vagyoni helyzetre utaló) adatokat is bemutat a hiteljelentés.

Az adatok kezelésének **jogalapja kulcskérdés.** Ha egy hitelreferencia szolgáltató a bankoktól kíván hitelszerződésekre vonatkozó adatokat gyűjteni, akkor bizony banktitkokat akar kezelni, de a többi adat is vagy üzleti titkot képez, vagy személyes adat, és ezért ezekhez mindhez valamilyen felhatalmazásra van szüksége. Ezt a felhatalmazást megadhatja

> maga az érintett ügyfél – az ilyen felhatalmazáson alapuló szolgáltatókat nevezik önkéntes nyilvántartásoknak. Ilyen pl. a német SCHUFA, vagy az olasz CRIF, és valamennyi brit, angol-szász típusú szolgáltató. Joggal kérdezik, hogy ki ad hozzájárulást ilyen érzékeny adatok kezeléséhez? Nos, a válasz: az érintett országokban gyakorlatilag mindenki, mivel az információ megadásának sokkal inkább az előnyeit, mint a hátrányait látja. Ennek ellenére önkéntes rendszerek esetén nincs garancia a nyilvántartás teljes körűségére. pozitív hiteltörténetű ügyfélnek a hitelezők sokkal könnyebben adják oda a második, harmadik hitelt – ez is arra ösztönzi az ügyfeleket, hogy a hozzájárulásukat minden esetben megadják hozzájárulásokat, és felépítsék pozitív hiteltörténetüket.

> törvény. Ebben az esetben a törvényi szabályozás rendelkezik az adatgyűjtés jogszerűségéről, s teszi kötelezővé az adatszolgáltatást. Ilyen nyilvántartás működik pl. Franciaországban, Spanyolországban, Romániában – és az ügyfélnyilatkozattal kombinálva Magyarországon is. A törvény által meghatározott rendszerben maga a törvény garantálja, hogy az adatok teljes körűek. Ezzel az előnnyel jár az a hátrány, hogy a törvény egyúttal szigorúan előírja a kezelhető adatok körét – így a bank és az ügyfél egyaránt elesik a külső, nem banki, adatok kezeléséből járó előnyöktől. A bank a teljesebb körű információtól, az ügyfél pedig attól, hogy a fontos külső adatokat (NAV igazolás, kifizetett villanyszámla stb.) más gyűjtse össze helyette, kényelmesen és gyorsan.

A továbbiakban csak a banki adatokra koncentrálunk, mivel Magyarországon a KHR csak banki adatok gyűjtésére jogosult. Az összegyűjtött adatok két fő csoportba sorolhatók:

1) Negatív hiteladatok – törlesztési, hitel-visszafizetési problémák, likviditási nehézségek, csőd-eljárás, valamint csalási kísérletek adatai. Az adatok tartalmazzák a már késedelmes törlesztésű hitelek típusát, összegét, időpontját, az okozott veszteség mértékét. A negatív adatok között szerepelnek az esetleges hitelezési csalásokra, hitelkártya visszaélésekre vonatkozó adatok is. A csak negatív hiteladatokat tartalmazó hitelreferencia szolgáltatásra példa a Magyarországon korábban használt lakossági BAR lista, valamint Franciaország és Finnország hasonló nyilvántartásai.

2) Pozitív hiteladatok – rendben törlesztett, illetve már visszafizetett hitelek adatai. Pozitív és negatív adatokat egyaránt tartalmazó hitelreferencia szolgáltatás a KHR lakossági és vállalati hiteljelentése. A pozitív és negatív adatokat tartalmazó nyilvántartásokat szokás csak pozitív vagy teljes listásnak is nevezni. Ilyen nyilvántartás a francia és a finn kivételével mindegyik.

A kisvállalkozások és a magánszemélyek hitelképességében a hitelmúlt ismerete sokkal fontosabb szerepet játszik, mint a nagyvállalatok esetében. Ha tehát a bank ismeri a hitelmúltat, akkor kisebb kockázattal finanszírozhatja a számára ismeretlen ügyfelet is – és döntő fontosságú, hogy ezt az információt a Credit Bureau-tól gyakorlatilag ingyen és néhány másodperc alatt megkaphatja.

Hazánkban **a KHR mind a lakosság, mind a vállalkozások tekintetében teljes körűen** tartja nyilván a hiteltörténetet (pozitív és negatív hitelmúltat egyaránt). A rendszer az aktuális eladósodottság tekintetében is teljes körű (tartalmazza bármely banknál, pénzügyi intézménynél jelenleg fennálló összes hitelt és kötelezettséget). A lakossági rendszer esetében azonban az adatok teljes körű megtekinthetősége az ügyfél nyilatkozataitól is függ (lásd 5.1.1).

Amennyiben a jelenleg fennálló adósság adatait kiegészítjük a magánszemélyek jövedelmével, cégek esetében pedig a pénzügyi beszámolók adataival, megkapjuk az eladósodottság mutatóit.

Magyarországon ezeket a mutatókat a bankok számolják ki az adott hitelkérelmek kapcsán. Más országokban a Credit Bureau-k, vagy egyéb hitel és céginformációval foglalkozó vállalkozások is végeznek eladósodottsági számításokat.

A Credit Bureau-kkal szemben **alapvető elvárás a megbízhatóság és naprakészség.** A KHR adatok gyűjtése és tárolása biztonságos, online és valós időben történik. A megbízhatóság és pontosság kulcsa a banki adatszolgáltatás; ennek kereteit törvény szabályozza, az intézmények pedig az elvárható gondossággal és pontossággal végzik ezt a tevékenységet.

4 Hitelreferencia szolgáltatás Magyarországon

4.1 A hitelreferencia szolgáltatás létrejötte és működésének elvei

A hitelreferencia szolgáltatásokat a világban általában válsághelyzetek hozzák létre, és ez – ugyan több fordulóban –, de hazánkban sem volt másképpen. A kétszintű bankrendszer megjelenése 1987-ben magával hozta a bankok közötti versenyt úgy, hogy a hitelinformáció megosztásának tilalma változatlan maradt. A versengő bankok nem szerezhettek tudomást az ügyfelek hiteleiről és azok teljesüléséről semmilyen legális, ellenőrzött és hiteles forrásból. Ezzel párhuzamosan a szocialista jogrend felbomlása és egy új típusú gondolkodásmód megjelenése, a vállalkozásokat és magukat a vállalkozókat helyezte a közgondolkodás fókuszába. Ebben az időben még sem a bankrendszer, sem a vállalkozások nem voltak felkészülve a nagyszámú hitel kibocsátására, illetve azok befogadására, ráadásul Credit Bureau szolgáltatások sem támogatták a kockázatok, a hitelképesség, az eladósodottsági szint, a visszafizetési hajlandóság és más meghatározó tényező egzakt mérését. Szinte törvényszerű volt a hitelek tömeges bedőlése, ami bankcsődök sorozatával fenyegetett. Ennek elkerülése érdekében, 1993-ban, állami forrásból, egy jelentős bankkonszolidációt kellett végrehajtani Magyarországon.

A konszolidációt követő évben egy feltétlenül szükséges, de minimális mértékű törvényi változtatás eredményeképpen jöhetett létre az első hazai hitelreferencia szolgáltatást végző (banki tulajdonban lévő) részvénytársaság, a BISZ Rt. Neve, a BISZ, a Bankközi Informatika Szolgáltató rövidítése, ami hosszú távon sokféle bankközi szolgáltatás létrehozását vetítette előre. Az 1994-es alapítást követően a **BISZ első szolgáltatása 1995 júniusától volt elérhető** az akkori pénzügyi intézményi szektor számára. Ez a szolgáltatás a BAR, teljes nevén a Bankközi Adós és Hitelinformációs Rendszer volt.

A **BAR pozitív, vagy teljes listásnak is nevezett formában** kezelte az összes olyan hitelszerződés legfontosabb adatát, amely egyrészt **pénzügyi intézmény**, másrészt adószámmal rendelkező **vállalkozás** (ide értve az **egyéni vállalkozókat** is) között jött létre.

A bankok – a BISZ-el kötött szerződés alapján – minden friss hitelszerződést felvittek a BAR-ba; ha a szerződés lényeges adatai megváltoztak, akkor azt öt munkanapon belül frissítették, átvették a nyilvántartáson. Végül, ha a szerződés lezárult, akkor a lezárást a BAR-nak is jelezték, a BAR-ban is „lezárták” az adatokat. A BAR nyilvántartása e szabályok alapján eléggé pontos és naprakész volt; minden érintett ügyfél (a BAR első verziójában tehát csak a vállalkozások) minden banki hitele szerepelt benne. Ha valamely bank hitelszerződést készült kötni valamely vállalkozás ügyféllel, akkor lekérdezte a BAR-ban tárolt adatait, amelynek alapján áttekinthette az ügyfél hiteleinek számát, típusát, volumenét és teljesítését; ellenőrizhette az ügyfél állításait, és pontos képet kapott hitel-helyzetéről. Megjegyezzük, hogy a KHR működése most is pontosan ezeket az alapelveket követi.

A BAR első verziója lakossági hitel adatokat nem tartalmazott. A hiteljelentések első verziója a megszűnt vállalati hitelszerződések adatait nem továbbította, hiteltörténeti, ügyfélérténeti adatokat nem tartalmazott.

Ezzel létrejött Magyarország első hitelreferencia szolgáltatása, ami hamar nagy népszerűségre tett szert a felhasználók körében. Érezhetővé vált a vállalati hitelkihelyezések hatékonyságának növekedése, a nem teljesítő hitelek számának csökkenése és ez maga után vonta egyrészt a hitelek árának mérséklődését, a jó adósok hitelhez jutásának egyszerűsödését, másrészt a hitelezéshez kapcsolódó bürokrácia csökkenését, sőt a bankok nyereségtermelő képességének növekedését is.

Az indulást követő években, több törvénymódosítás eredményeképpen teljessé vált a BAR felhasználói köre (bankok, szakosított hitelintézetek, takaré- és hitelszövetkezetek, lízing- és brókercégek, befektetési társaságok, pénzügyi vállalkozások és végül a zálogházak csatlakozásával).

Ezzel párhuzamosan bővült a vállalati hiteleket, visszafizetési késedelmeket és azok rendezését, valamint a lezárt szerződéseket kezelő adatbázis. A BAR vállalati ága fokozatosan teljessé vált, de a lakossági hitelnyilvántartás, mint szolgáltatási ág, továbbra sem létezett.

A vállalati hitelezés felfutását a lakossági hitelezés megélénkülése követte. Amikor már tervezhetővé vált Magyarország Európai Unióhoz történő csatlakozása, a lakossági hitelállomány is jelentős növekedésnek indult. Ahogyan az számos, az Európai Unióhoz utólag csatlakozott ország esetén lezajlott (pl.: Spanyolország, Portugália, Görögország), a csatlakozást megelőző időszakban a háztartások hitelállománya ugrásszerűen megnövekedett.

Ezekben az években viszont már jelentős erőt képviselt hazánkban az adatvédelem, amely sokkal nagyobb kockázatnak értékelte a természetes személyek ilyen szenzitív adatainak gyűjtését és nyilvántartását, mint amekkora előnyt az jelenthetett volna.

Ilyen körülmények között **indult 1999-ben a BAR negatív listás lakossági ága**, amelyet nem hitelszerződés nyilvántartás, hanem **természetes személyek hitel-nemteljesítés nyilvántartásaként** definiált a törvény. Azon személyek kerültek a nyilvántartásba, akik szintén a törvény által megfogalmazott kettős feltételnek megfeleltek. A kettős feltétel, hogy a **mindenkori minimálbér mértékét meghaladóan és több mint kilencven napig folyamatosan** kellett mulasztaniuk a hiteltartozásuk törlesztését – ezt nevezi a BAR nyelve *hitelmulasztásnak*. Erről a nyilvántartásról híresült el a BAR, mint lakossági feketelista és lett egyfajta negatív jelző a BAR listás státusz. 2006-ban a nyilvántartás további lakossági negatív listás eseményekkel, a *bankkártya csalás* és a *hiteligénylési csalás* nyilvántartásával bővült. Egyúttal a nyilvántartás neve is megváltozott: Központi Hitelinformációs Rendszer (KHR).

A hazai hitelreferencia szolgáltatás talán legnagyobb fejlődésére **2011-ben került sor**, amikor többszöri sikertelen próbálkozást követően létrejött a **pozitív listás lakossági rendszer**. Ekkorra már hatalmasra duzzadt a nem teljesítő lakossági hitelállomány. Emellett az IMF hitelnek is egyik feltétele volt, hogy bevezetésre kerüljön a pozitív listás lakossági hitelnyilvántartás. (Azóta az IMF hitelt teljes egészében visszafizettük.) Ezzel Magyarország is csatlakozott a fejlett Credit Bureau szolgáltatásokat használó országok népes táborához és elhagyta a csak negatív listával dolgozó szűk közösséget. A szolgáltatást egy új és önálló törvény írta le, a központi hitelinformációs rendszerről szóló 2011. évi CXXII. tv.

A pozitív listás lakossági nyilvántartás **minden lakossági hitelt (vagyis a pozitív hiteladatokat) és a kezdeti kettős kritériumnak megfelelően minden hitelmulasztást nyilvántart**, de a lakossági pozitív hiteladatok **lekérdezéséhez az ügyfél nyilatkozata szükséges**. Az ügyfél külön, az adott szerződés megőrzését engedélyező nyilatkozata szükséges ahhoz is, hogy a hitelszerződés lezárását követően, a szerződés adatokat még öt évig tárolja a KHR és ezek az adatok megjelenjenek a hiteljelentésen.

Ugyanakkor – és ezt is a törvény szabályozza – a negatív adatok az ügyfél hozzájárulása nélkül is, kötelezően szerepelnek a hiteljelentésben. A törvény a KHR lekérdezését egyaránt a vállalalkozási és a lakossági hitelbírálatok kötelező részévé tette. Arról is rendelkezik, hogy a hitelkérelem elbírálása során a bank köteles a Hiteljelentés tartalmát és az abból levont következtetéseket az ügyféllel ismertetni.

Amennyiben a lakossági hitelreferencia szolgáltatás azonnal, a vállalalkozási rendszerrel analóg módon, pozitív nyilvántartásként indult volna, akkor mérsékelhette volna a magyar lakosság hitellel történő túlfinanszírozását. Ebben az esetben a 2008-ban bekövetkezett hitelválságot követő jelentős devizaárfolyam változások sem érintették volna ilyen tragikusan a magyar családokat. **A magas szintű hitelreferencia szolgáltatás**, számos nyugati példa alapján, képes pótolni akár bizonyos törvényi hiányosságokat is, és **képes racionálisan szabályozni a hitelpiac működését**.

A lakossági hitelreferencia szolgáltatás még egy tartalmi bővítésen esett át, amikor **2015-ben** a hiteljelentésen megjelent az **ügyfél személyes csődhelyzetéről szóló információ** is. Ismeretes, hogy a vállalalkozások számára hosszú ideje rendelkezésre áll a csődeljárás, mint olyan lehetőség, amely a súlyos helyzetbe kerülő vállalalkozások számára – a hitelezőkkel való megállapodás alapján – lehetőséget kínál a vállalat megmentésére. A természetes személyek számára ez a lehetőség ugyanolyan fontos; a sokszor önhibájukon kívül tarthatatlan helyzetbe kerülő családok számára a magánszemélyek adósságrendezési eljárása kínál nehezen végigjárható, de mégis reális menekülést.

Jelen dokumentumnak nem tárgya a csődeljárás ismertetése, de igen fontos megemlíteni, hogy a magánszemélyek adósságrendezési eljárásairól szóló információ a törvényi rendelkezések folytán a KHR-be is bekerült és a KHR ezt az információt az adott ügyféllel hitelszerződéses kapcsolatban lévő pénzügyi intézménynek továbbítja.

4.2 A KHR jogi szabályozása

Amint arról a fentiekben volt szó, a most működő KHR-t törvény hívta életre, éspedig a központi hitelinformációs rendszerről szóló 2011. évi CXXII. törvény. A korábbi BAR, a *KHR* „elődje” mindig a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvényben szerepelt, így mindenképpen jelzésértékű, hogy **a KHR külön törvényben, önállóan került szabályozásra**. Mutatja ez azt, hogy a 11 jogalkotó szerint is kiemelten fontos jogintézményről van szó, amely mindenképpen megérdemli, hogy működésének szabályait, körülményeit önálló jogszabály rendezze.

A törvény nem csak azt határozza meg, hogy a *KHR* hogyan épül fel, hanem azt is, hogy ki kezeli: **olyan pénzügyi vállalkozás kezelheti, amelynek létrehozása, működése engedélyhez kötött**, és amely a bankokhoz hasonló, igen **szigorú felügyelet alatt áll**. Ez a felügyelet nem csak az engedélyezést és a működés folyamatos ellenőrzését foglalja magában, hanem azt is, hogy a Magyar Nemzeti Bank – amely a felügyeletet ellátja – akár szankciókat is alkalmazhat, végső intézkedésként pedig vissza is vonhatja az engedélyt.

Fontos, hogy az adatállomány nem a KHR-t kezelő társaság tulajdona. Az adatok kezelését a törvény rendezi, a BISZ, mint a *KHR*-t kezelő pénzügyi vállalkozás „csak” üzemelteti a rendszert. Az adat nem az övé, **az adatok felett nem rendelkezhet**. Az adat maga nem lehet tulajdon tárgya, afelett rendelkezni mindvégig csak az érintett jogosult, jelen esetben a törvény keretein belül.

A KHR adattartalma banktitok és jelentős részben személyes adat, ezért az adatkezelés bizalmassága és sértetlensége rendkívüli fontosságú. Ennek ellenőrzése egyrészt a Magyar Nemzeti Bank, másrészt az Adatvédelmi hatóság kompetenciája, s emellett az érintettek betekintési joga is folyamatos ellenőrzést jelent.

A banki hitelezés, különösen a fogyasztási, a személyi és az áruhitelezés felgyorsult, a hitelbírálat időtartama lerövidült. A KHR számára ezért létkérdésé vált a pontos adatszolgáltatás, a folyamatos rendelkezésre állás és a percen belüli válaszidő.

A jogi és az üzleti körülményeknek való megfelelés együttesen eredményezte a KHR adatkezelési folyamatainak teljes részletességű szabályozását, a KHR adattartalmának és az adatok áramlásának a folyamatos, zárt és kontrollált kezelését.

4.3 Az adatvédelem és a KHR viszonya

A KHR, és általában minden hitelinformációs rendszer elsősorban adatok összessége. Olyan adatállományról beszélünk, amelyben több millió érintett adata szerepel. Ez az érintett lehet sokféle banki ügyfél: gazdasági társaság, társasház – az esetek nagy többségében pedig természetes személy. **A természetes személyeket pedig megilleti a személyes adataik védelméhez való jog.**

Az adatvédelem az elmúlt években egyre nagyobb figyelmet kapott. Ma már mindenki tisztában van azzal, hogy joga van arra, hogy személyes adataival rendelkezzen, tehát eldöntse, ki ismerheti meg az adatokat. Mindenki tudja, hogy a bank, a biztosító, a távközlési szolgáltató nem tudhat meg mindent, és jogunk van arra, hogy nemet mondjunk az adatigényre. De mit is jelent valójában az adatvédelem? Nos, mindenhol kicsit mást, de lényegében ugyanazt. Az Európai Unió tagállamainak szabályozása egységes egy uniós rendeletnek köszönhetően. Ennek lényege a jog az információs önrendelkezéshez, vagyis ahhoz, hogy mindenki maga rendelkezzen személyes adataival, döntsön arról, hogy mely adatait kinek adja meg, milyen feltételekkel. Ez persze nem teljesen van így, hiszen a közérdek sokszor felülírja az egyén érdekeit. Nem dönthetjük el szabadon, hogy adatainkat megadjuk-e a rendőrségnek, vagy éppen az adóhatóságnak. De a jogalkotó sokszor a magánjogi viszonyokba is beavatkozik, és törvénnyel rendeli el, hogy a természetes személy rendelkezési jogát korlátozhatják a magánszféra szereplői is. Így joga van egy közüzemi vagy távközlési szolgáltatónak, egy banknak elkérni az érintettek személyazonosító adatait, joga van arra is, hogy ezeket még az ügyfélkapcsolat megszűnését követően is kezelje.

A törvény által elrendelt adatkezeléseknél ugyanakkor van egy nagyon fontos vezérlő elv: ha egy adatkezelést törvény rendel el, az nem más, mint az **érintett alapvető jogának korlátozása, így arra csak kivételes esetben, célhoz kötötten és a cél eléréséhez minimálisan szükséges mértékben kerülhet sor.** Mindig meg kell tehát határozni azt, hogy mi az a közérdek, amit szolgál a törvényben elrendelt adatkezelés, és mindig meg kell határozni azt is, hogy pontosan mi az, ami kötelező.

A törvény által elrendelt adatkezelés párja az **érintett önkéntes hozzájárulásán alapuló adatkezelés.** Ez akkor jogszerű, ha az érintett megkap az adatkezelésről minden információt, majd teljesen önkéntesen, minden kényszer nélkül – legfeljebb jól felfogott érdekei által befolyásolva – dönt arról, hogy beleegyezik az adatkezelésbe. Természetesen ekkor az érintett később meg is gondolhatja magát, és visszavonhatja a hozzájárulását.

Közös mindkét jogalap esetében, hogy az érintett jogait biztosítani kell. **Az érintettnek joga van ahhoz, hogy az adatkezelésről tájékoztatást kapjon, a tévesen szereplő adatait helyesbítse, és ha azt jogszabály nem zárja ki, kérje az adatai törlését.** Az érintett – csekély kivételtől eltekintve – **ellenőrizheti az adatkezelőt, és fel is léphet a jogellenes adatkezelés ellen.**

A hitelinformációs rendszerek és Credit Bureau-k mögött egyértelmű **az adatkezelés célja: a hitelezés biztonsága, az érintettek eladósodásának kontrollálása, a túlzott eladósodás megakadályozása.** Nyilvánvaló tehát az adatkezelés célja, és az is, hogy e cél mögött lényeges közérdek húzódik meg. Ezt követően adódik a kérdés: milyen mélységű, milyen jellegű adatkezelést indokol ez a közérdek?

A teljes listás rendszerben súlyosabban merültek fel adatvédelmi problémák. Azt a korábbi álláspontot, hogy a pozitív lista mellett nem szólnak olyan erős érvek, nincsenek olyan célok, olyan közérdek, amely indokolná az érintettek jogainak a korlátozását elsöpörte a gazdasági válság és a deviza-hitelezés összeomlása.

Hirtelen hitelek százalécai dőltek be, adósok tömegei kerültek súlyos helyzetbe, mert nem tudták fizetni a hiteleiket. Nyilvánvaló volt, hogy a hitelezési piac helyreállítása – és későbbi védelme – érdekében szükséges létrehozni egy olyan adatállományt, amely egyfelől támogatja a hitelt nyújtókat azáltal, hogy segít kiszűrni a kockázatos ügyleteket, másfelől óvja az adósokat azáltal, hogy az túlzott eladósodást megakadályozza. Ez a lista (nyilvánartás) lett a KHR.

Az adatvédelmi érvek persze nem lettek elfelejtve. Ami történt: a jogalkotó (vagyis az Országgyűlés) úgy döntött 2011-ben, hogy – szemben a korábbi uralkodó állásponttal – igenis van olyan érv, van olyan közérdek, amely indokolja az érintettek jogainak a korlátozását. Persze csak bizonyos mértékig: **a KHR-be csak a törvényben meghatározott adatok kerülhetnek be, a törvényben meghatározott módon.** A törvény meghatározza azt is, hogy az adatokat ki ismerheti meg, milyen feltételekkel, és meddig lehet tárolni azokat. A szabályok biztosítják az érintett folyamatos tájékoztatását, így a lehetőséget arra, hogy fellépjen az esetleges jogellenes adatkezelés ellen, amelyhez tételesen jogokat is biztosít.

Egyfelől tehát a KHR az érintettek jogainak a korlátozása, másfelől jogokat és lehetőségeket biztosít számukra.

Korlátozások:

- a hiteladatok az érintett akaratától függetlenül bekerülnek a rendszerbe;
- ezeket a KHR a hitelszerződés fennállásáig, nem teljesítés esetén pedig még további évekig kezeli.
- az adatokat felhasználó bankok hozzáférését is korlátozza a törvény: csak hitelszerződés előkészítése céljából férhetnek az adatokhoz, azokat az ügyfélnek be kell mutatni és el kell magyarázni.

Jogok és lehetőségek:

- a széles körű tájékoztatás, a Hiteljelentések adatainak és értelmezésének elmagyarázása részletesen bemutatja az ügyfeleknek az adatkezelés folyamatát, kiterjedését és tartalmát;
- az érintettek bármikor betekinhetnek a róluk nyilvántartott adatokba, ahonnan nem csak azt tudják meg, hogy mit tartanak róluk nyilván, hanem azt is, hogy ki adta át ezeket az adatokat;
- jogszerűtlen adatkezelés esetén kifogást emelhet az adatot átadó pénzügyi intézménynél, vagy a BISZ-nél;
- ha a kifogás nem vezet eredményre, akkor hiteladat-pert indíthatnak az adatkezeléssel kapcsolatban.
- másfelől biztosított, hogy az érintett átlássa az adatkezelést, élhessen jogaival. Biztosított az is, hogy az adatok felhasználására csak meghatározott rendben kerüljön sor.

Megvalósul tehát egyfajta egyensúly a KHR-ben: érvényesül a hitelezés biztonságához fűződő közérdek, de az érintettek jogai is biztosítva vannak.

4.4 A KHR előnyei az egyén és a család számára

A KHR legfontosabb haszna a magánszemélyek számára, hogy **megakadályozza az egyén és a család fizetéseképtelenségét és megelőzze a magáncsőd helyzetének kialakulását.**

A tapasztalatok szerint a magánszemélyek nagy többsége nem rendelkezik széleskörű pénzügyi ismeretekkel, és gyakran nincs pontosan tisztában magával a hitellel, illetve a hitelfelvétellel járó terhekkel és következményekkel.

A hitel felvételekor egy jövőbeni kötelezettséget (a hitel visszafizetését) és ezzel kockázatot is vállalunk egyben. A kockázatot nem lehet teljes mértékben kiküszöbölni, hiszen ezt csak úgy lehetne elérni, ha nem vennénk fel hitelt. A cél az, hogy felelősségteljes döntést hozzunk és ésszerű kockázatot vállaljunk a hitel felvételével.

A hitel visszafizetése a banki tapasztalatok alapján általában a következő esetekben okoz problémát:

- Az adós túlvállalja magát, vagyis több hitelt vesz fel, mint amennyit vissza tud fizetni.
- A személyes vagy családi élethelyzetben bekövetkező negatív változások (súlyos betegség, válás, stb.).
- Az adós gazdasági helyzetének romlása, illetve az általános gazdasági és munkaerő piaci helyzet romlása (munkahely váratlan elvesztése, vagy nagyobb gazdasági visszaesés, a munkanélküliség drasztikus növekedése, a bérek csökkenése, árfolyamok negatív változása).

A fenti okok a valóságban gyakran összefüggnek, illetve összekapcsolódnak. Például amikor egy adós kissé túlvállalja magát és igyekszik a lehető legtöbb hitelt felvenni a pillanatnyi helyzetéhez mérten, jóval kiszolgáltatottabbá válik, amikor egy nem várt esemény (betegség, vagy a munkahely elvesztése) bekövetkezik. A hitel visszafizetési problémák súlyos esetében az egyén és családja adósságcspadába kerülhet, amely komoly pénzügyi nehézségekhez vezet és akár csődöt is okozhat. A magáncsőd eljárással ugyan megmenthető az adós otthona, de elveszti pénzügyei felett a rendelkezést és 5-7 évre egy kijelölt csődgondnok felügyelete alá kerül. Rosszabb esetben a magáncsőd sem nyújt megoldást, és a bajba jutott adós a teljes vagyont elveszítheti anélkül, hogy a tartozása számottevően csökkenne.

A KHR egyik fő célja, hogy megelőzze a túlzott eladósodottságot, a magáncsőd bekövetkezését, illetve a pénzügyi tönkremenetelt.

A KHR azonban csak akkor tudja betölteni a védelmi funkcióját, amennyiben az egyén nyilatkozik mind a jelenleg fennálló és rendben törlesztett hitelek hozzáférhetővé tételéről (a negatív hitelinformáció automatikusan szerepel a KHR-ben, a pozitív adatok elérhetővé tételéről viszontü minden esetben nyilatkozni kell). A bankok ugyanis csak a jelenleg fennálló teljes hitelállomány ismeretében tudják kiszámítani az eladósodottság pontos mértékét, ami a még biztonságosan törleszhető hitel összegének megállapításához feltétlenül szükséges.

Az egyén és a család túlzott eladósodottsággal szembeni védelme mellett a KHR **további** fontos **előnyökkel** is szolgál.

A pozitív hitelmúlt érték. A bankok **jobb besorolást** adnak annak az ügyfélnek, akiről tudják, hogy hiteleit rendben törlesztette, illetve törleszti. Az ilyen ügyfelek kedvezőbb kamatokat, törlesztő részleteket, biztosítéki feltételeket, illetve egyéb kondíciókat kaphatnak a hitelnyújtóktól.

Az esetleges törlesztési problémákat, negatív hiteladatokat is ellensúlyozhatja a pozitív hitelmúlt. A pontos törlesztéseket enyhítő körülményként vehetik a bankok figyelembe azon ügyfelek esetében, akiknél lezárt hitelezési problémák találhatók.

Fontos tudni, hogy **az egyén bármikor ingyen lekérheti a róla tárolt KHR adatokat**, ezáltal meggyőződhet arról, hogy egy korábbi probléma, negatív bejegyzés törlésre került-e már. A lekérdezés bármely bankfiókban kezdeményezhető, az ügyintézők pedig mind a lekérdezésben, mind a válaszul kapott Saját Hiteljelentés tartalmának magyarázatában segítséget tudnak nyújtani.

Amennyiben az egyénnek voltak hitelproblémái, a lekérdezés különösen ajánlott, nehogy meghíusuljon vagy elhúzódjon a hitelígénylet egy akár tévedésből még szereplő negatív adat miatt. Soha ne feledjük, hogy a **KHR egy lényeges segédeszköz a túlzott eladósodottság megakadályozására**, de a hitel felvétele mindig az **egyéni döntésén** múlik. Gondoljuk át, hogy valóban

szükségünk van-e az adott termékre vagy szolgáltatásra, amit hitelből kívánunk megvásárolni, és a törlesztés nem okoz-e túlzott nehézséget. Ne csak a pillanatnyi helyzetünkre nézzünk, hanem azt is vegyük figyelembe, rendelkezünk-e elég tartalékkal, hogy egy esetleges nem várt probléma (betegség, váratlan kiadás stb.) felmerülése esetén se okozhasson gondot a visszafizetés. Amennyiben nem értjük a hitel bizonyos feltételeit, forduljunk szakemberhez tanácsért. Járjunk el mindig körültekintően és döntsünk felelősen!

4.5 A KHR előnyei a vállalkozások számára

A vállalkozások számára a KHR elsődleges előnye **a hitel törlesztési problémák és ehhez kapcsolódó vállalati csődök számának minimalizálása**.

A vállalkozások egy nagyon összetett, sokrétű csoportot alkotnak, ezért érdemes őket a méretük alapján tovább bontani. Ezen alapon megkülönböztetjük a mikro- valamint a kis- és középvállalkozásokat (KKV), illetve a nagyvállalatokat.

A nagyvállalatoknál komoly pénzügyi csapat és szaktudás áll rendelkezésre, a pénzáramlást (cash-flow-t) nagy tudatossággal kezelik, a hitelek felvételét általában alaposan előkészítik és eladósodottságukkal is pontosan tisztában vannak, ezért számukra a KHR inkább indirekt előnyöket biztosít (lásd később).

A mikro vállalkozások nem feltétlenül rendelkeznek mélyebb pénzügyi ismeretekkel, és többnyire kevésbé jártasak, illetve kevesebb eszközzel rendelkeznek az adósságok, hitelek kezelése terén. A mikro vállalkozások hitelezési és pénzügyi szempontból inkább hasonlítanak az egyének, magánszemélyek csoportjához, ahol a cég léte, tevékenysége teljesen összefonódik az egyén vagy a család életével.

A KKV-k már több pénzügyi ismerettel és eszközzel rendelkeznek, ugyanakkor általában nem áll rendelkezésükre olyan méretű pénzügyi csapat és szakértelem, mint a nagyvállalatok esetében.

A *KHR* transzparensen hozzáférhetővé teszi a vállalkozások aktuális hitelállományára, kötelezettségeire vonatkozó adatokat a bankok, pénzügyi szolgáltatók számára, ezáltal nagy segítséget nyújt a túlzott eladósodottság megakadályozásában. Ez különösen a mikro és KKV szegmens esetében bír jelentőséggel, hiszen e cégek kevesebb pénzügyi tapasztalattal rendelkeznek, és hitel visszafizetési problémák is nagyobb számban fordulnak elő körükben.

A KHR a csőd veszélyének elkerülése mellett a hitelhez jutásban és a kedvezőbb kondíciók elérésében is segíthet a mikro és KKV vállalkozások számára. A pozitív hitelmúlt itt is értéket képvisel, vagyis a korábban rendben törlesztett adósságok bizonyítják a vállalkozás felelős hitelfelvételét és hitel visszafizetési képességét és hajlandóságát a bank számára. Az esetleges korábbi törlesztési problémákat (amelyek sokszor a vállalkozáson kívül álló okból következtek be) pedig ellensúlyozni tudja a pontosan visszafizetett hitelek története.

A *KHR*-ben nyilvántartott pozitív hitelmúlt ezáltal hozzájárul a hitelkérelem kedvező elbírálásához, illetve előnyösebb kamat, futamidő, biztosítéki illetve egyéb feltételeket eredményezhet.

Azáltal, hogy a hiteltörténet központilag rendelkezésre áll, **a KHR segít a bankváltás és refinanszírozás terén is** (hiszen nem csak a cég saját bankja van tisztában a jó törlesztési múlttal), vagyis **erősíti a versenyt a pénzügyi intézmények között.**

Mivel a *KHR* használatával a pénzügyi problémák és csődök száma csökken a vállalkozási szektorban, ez **indirekt módon hozzájárul a cégek közötti biztonságosabb üzletmenethez.** Egy vállalkozás vevői és szállítói körét a bankok is folyamatosan ellenőrzik a kihelyezett hiteleiken és a kapcsolódó *KHR* lekérdezéseken keresztül, vagyis egy harmadik fél is őrködik a céges partnerek pénzügyi stabilitása fölött.

A hazai tapasztalatok alapján a vállalkozások általában különféle céginformációs szolgáltatókat használnak, amikor üzleti partnereikről szeretnének információhoz jutni. Ugyan kevésbé ismert, de a vállalkozások ezen információkat kiegészíthetik a *KHR*-el, például egy új, illetve kevésbé ismert vevőtől kérhetik, hogy mutassa be saját *KHR* hiteljelentését, amennyiben kedvezőbb fizetési feltételeket szeretne. A partner hitelmúltjának részletes ismerete fontos kiegészítőként szolgálhat az egyéb forrásból rendelkezésre álló céginformációk mellett.

4.6 A *KHR* előnyei a pénzügyi intézmények számára

A pénzügyi intézmények, mint általában a piaci alapon működő vállalkozások egyik fő célja a hosszútávon fenntartható nyereségesség, profit elérése. A hitelezési tevékenység nyereségességét a veszteségek nagymértékben befolyásolják, vagyis a cél elérésének elengedhetetlen feltétele a veszteségek kordában tartása - leegyszerűsítve: **a veszteségek minimalizálása.**

A hitelezés óhatatlanul kockázatot hordoz, ezt természetesen nem lehet teljesen kizárni, ugyanakkor a pénzügyi intézmények a kockázatok minél pontosabb felmérésére és minél hatékonyabb kezelésére törekcsenek.

A kockázat nemcsak a jövő bizonytalanságából adódik, hanem abból is, hogy már a jelenben sem rendelkezünk az összes releváns ismerettel. Ez az úgynevezett aszimmetrikus információ problémája: a hitel felvevője mindig jóval pontosabban ismeri saját valós pénzügyi helyzetét és tényleges visszafizetési készségét, képességét, mint a hitelnyújtó. A pénzügyi intézmények számára ezáltal létfontosságú, hogy minél pontosabb és relevánsabb információval rendelkezzenek jelenlegi vagy leendő adósaikról.

A *KHR* az egyik legfontosabb információforrás a bankok számára; **a hitelmúlt, valamint a jelenleg fennálló, a pénzügyi intézményekkel szembeni tartozások ismerete** jelentős mértékben hozzájárul a hitelezési veszteségek mérsékléséhez.

A naprakész, azonnal elérhető *KHR* információk gyorsabbá és hatékonyabbá teszik a hiteldöntés folyamatát. A *KHR* számos ponton támogatja a hitelezéshez kapcsolódó banküzemi tevékenységeket:

A hitelmúlt az adósminősítés része, segít a jó és rossz adósok megkülönböztetésében, komoly probléma esetén pedig automatikus kizáró tényező a negatív *KHR* információ.

A hiteldöntés egyik meghatározó eleme a jelenleg fennálló hitelek figyelembe vétele az **eladósodottsági mutatók, valamint a maximálisan adható hitelösszeg számítása** során.

Az ügyfelek előszűrésének, vagy akár úgynevezett target listák összeállításának, hitel ajánlatok generálásának fontos eleme lehet a hitelmúlt illetve a fennálló hitelek típusának, összegének ismerete és vizsgálata.

Összességében elmondható, hogy a *KHR* a biztonságos és körültekintő hitelezési tevékenység nélkülözhetetlen eleme. A *KHR*-ben tárolt hatalmas adattömeg ugyanakkor további kiaknázási lehetőségeket is rejt, az adatok mélyebb elemzése, kutatása versenyelőnyök forrásává válhat a pénzügyi intézmények számára.

4.7 A KHR előnyei az állam számára

A KHR törvényi hátterét a jogalkotók, illetve maga az állam biztosítja. Ez nem véletlen, hiszen az állam nemcsak felelősséggel tartozik egy átlátható és biztonságos pénzügyi intézményi szektor kereteinek kialakításáért, de ehhez jelentős közvetlen és közvetett érdeke is fűződik.

A KHR kötelező használata **biztonságosabbá teszi a hitelezést, segít a túlzott eladósodottság megelőzésében**, ezáltal fontos szerepet játszik mind a magáncsődök, mind a vállalati csődök, fizetésképtelenségek megakadályozásában.

A magáncsődök és vállalati fizetésképtelenség mérséklése, a hitelezési veszteségek csökkentése **hozzájárul egy stabil gazdaság és pénzügyi szektor kialakulásához**, amely kiszámítható, biztos adóbevételi forrásokat jelent az állam számára.

Ha nem sikerül megelőzni a túladósodást és a tömeges nemfizetést, olyan válság következhet be, amely összetett problémákat okoz, és nagyon komoly költségekkel jár az állam számára az alábbiak szerint:

- Kicső adóbevételek. A súlyos hitelezési veszteségek gyakran gazdasági visszaesést okoznak, amely növekvő munkanélküliséggel, csökkenő fogyasztással és termeléssel jár együtt. Ilyen helyzetben az állam szokásos adó bevételei nemcsak a pénzügyi szektorban csökkennek, hanem visszaesés tapasztalható szinte minden adónemben, mind a lakossághoz, a vállalkozásokhoz és a fogyasztáshoz köthető adók terén is.
- A bankpánik megakadályozásának, a pénzügyi szektor stabilizálásának költségei. A bankmentés, a bajba jutott pénzügyi intézmények hitelekkel történő ellátása vagy feltőkésítése jelentős terheket ró a központi költségvetésre. A bank konszolidáció során az állam véglegesen vagy átmenetileg átveszi a bajba jutott intézmények veszteségeit.
- A gazdasági visszaesés hatásainak tompítására fordított összegek. A válságot ellensúlyozni próbáló gazdaságélénkítés jelentékeny kiadásokkal jár. Az állami megrendelések, a kedvezményes hitelek, a bajba jutott ágazatok részére nyújtott támogatások finanszírozása az állami tartalékokból történik. Tartalékok hiányában az állam speciális adók kivetésével, illetve további eladósodással teremti meg eme intézkedések fedezetét.
- A leginkább érintett társadalmi csoportok kompenzálása, támogatása. Ide tartozik az állásukat elvesztők munkanélküliségi támogatásban való részesítése, vagy például a különféle devizahiteles mentőcsomagok költségeinek fedezése (sajnos gyakran e támogatások sem tudják teljes mértékben ellensúlyozni az elszenvedett veszteségeket).

A bemutatott negatív következmények elkerülése mellett természetesen van pozitív vonatkozása is a KHR rendszerének. A KHR használata **elősegíti egy kiegyensúlyozott, fenntartható adósságpálya kialakulását**. A lakossági, vállalati és pénzügyi szektor hosszú távú stabilitása az ország gazdasági növekedését szolgálja, amely a magasabb állami bevételek mellett hozzájárul a társadalom és az állampolgárok elégedettségének, életszínvonalának emelkedéséhez is.

Fontos tudni, hogy a közhiedelemmel ellentétben a KHR-ben való adatkezelés, adatellenőrzés, nyilatkozás, lekérdezés, az adatok kiértékelése stb. nem egy olyan „országos zéró-összegű játszma”, amelyben mindig a bankok nyernek, és mindenki más veszít, hanem a társadalom minden rétegének egyértelműen és csakis előnye származik belőle!

A KHR-ben kezelt adatok statisztikai elemzése – amelynek során az elemzők nem a konkrét szereplők adatait, hanem nagyszámú szereplő adatainak változását, trendjeit vizsgálják – **makrogazdasági folyamatok jobb megismerését, akár hatékonyabb kontrollálását is eredményezheti**.

5 A KHR szolgáltatásai és működése

5.1 A Hiteljelentések tartalma és az abból levonható következtetések

5.1.1 Lakossági Hiteljelentés

A természetes személyek esetében a *Lakossági Hiteljelentés* tartalmazza mindazokat az információkat, amelyek alapján a bankok a hitelbírálat során ellenőrzik az ügyfél hitelstátuszát. A hiteljelentés két részből áll: az előlapon található összesítő adatokból és az azt követő részletező adatokból.

Első lépésként tekintsük át a részletező adatokat. Ebben a részben a KHR felsorolja az **ügyfél hitelseinek adatait, esetleges hitelmulasztásait, bankkártya- és hitelezési csalás adatait, továbbá az adósságrendezési eljárásra vonatkozó adatokat**, már, ha vannak. Fontos hangsúlyozni, hogy a **Hiteljelentés nem mutatja meg a lekérdező banknak, hogy melyik adatot melyik bank rögzítette a KHR-ben.**

Lássuk elsőként azt, ami pozitív – a hitel adatokat.

A részletezőben a KHR felsorolja az érvényben lévő *hitelszerződéseinket*, valamint – időrendi sorrendben visszafelé haladva – a már lezárt, teljesített *hitelszerződéseket*.

- A fennálló szerződések adataiból átadásra kerül a szerződés típusa, a kötés és lejárat dátuma (a szerződés futamideje), az eredeti szerződéses összeg és devizaneme; emellett szerepel még a jellemző törlesztési összeg (és devizaneme), a törlesztés módja és gyakorisága, továbbá élő szerződések esetén a fennálló tőketartozás összege. Ad tehát egy képet a szerződés tartalmáról és teljesüléséről.

Ha jó adósok vagyunk és mindig törlesztettük tartozásunkat, akkor a szerződések kapcsán nem szerepel negatív adat – vagyis a KHR jelzi, hogy a felvett hitelt a szerződésnek megfelelően törlesztettük.

- A korábban felvett és már megszűnt – remélhetően teljesített – hitelszerződések a fennállókát követően sorakoznak a részletezőben. Itt is megjelennek a szerződés fent felsorolt adatai, és kiegészülnek a lezárásra vonatkozó adatokkal: mikor szűnt meg a szerződés, mekkora tőketartozással (jól teljesített szerződés esetén a lejárat környékén, és nulla tőketartozással). A törvény rendelkezései szerint a megszűnt hitelszerződés adatai legfeljebb öt évig kezelhetőek a KHR-ben.

A már lezárt és teljesített hitelszerződések azért különösen fontosak a hitelértékelésben, mert évekre visszamenőleg mutatják be, hogy a hitelfelvetelek és –törlesztések során felelősségteljesen jártunk el, vagyis megbízható, jó ügyfelek vagyunk.

A pozitív adatok is kétféle típusba sorolhatók a *hitelszerződés* jellege szerint.

- Az egyik alapvető hiteltípus az, amelynek alapján kapunk egy kisebb-nagyobb összeget, és amelynek határozott törlesztési terve van – ilyen a legtöbb jelzálog-, fogyasztási-, személyi stb. hitel. Itt értelmezhető törlesztési összeget és törlesztési gyakoriságot adnak meg az adatszolgáltatók, s ezekből az adatokból az értékelő bank meg tudja becsülni az adósságszolgálati (törlesztési) kötelezettségeinket, annak várható ütemezését, lefolyását.
- A másik típus a keretjellegű hitelek típusa – ennek jellemző példája a folyószámla hitelkeret és a hitelkártya szerződés. Itt a bankok az esetek döntő többségében igen alacsony vagy nulla törlesztési összeget adnak meg, s ez – összevetve a szerződés típusával és a törlesztés módjával és gyakoriságával – világos képet ad arról, hogy ez a keretszerződés nem határozott törlesztési ütemezésű. Ekkor a bank – esetleg a mi közreműködésünkkel – megbecsüli a keretszerződés pénzforgalmát; például a hitelkártya kerete vélhetően a megélhetésünket fedezi, vagyis úgy tekinthető, mint ha a fizetésünk egy részét készpénzben kapnánk meg és készpénzben költenénk el – megfelelő jövedelem esetén ez nem érinti hitelképességünket.

Ha az összesített törlesztési kötelezettség megfelelően alacsony ahhoz, hogy újabb hitelt vegyünk fel rá, akkor a bank minden bizonnyal kiadja a kért hitelt. Ha azonban látható, hogy a bemutatott jövedelemmel összevetve, az ismert törlesztési kötelezettséget és a most kért hiteltől adódó törlesztési kötelezettséget is összeadva az adósságszolgálat meghaladja a lehetőségeket, akkor a bank felhívja erre a figyelmünket, s közösen megfontolhatjuk a hitel felvételét. Ha tudunk valami indokot mondani, miből tudjuk törleszteni a meglévők mellett az új hitelt is, nyilván megkapjuk; ha azonban reális esélye van a fizetéseképtelenné válásnak, mindkét fél jobban jár, ha elállnak a hitelszerződés megkötésétől.

Lássuk most a negatív adatokat.

- ha valamely hitelszerződésünket megszegve tartósan nem fizetünk, vagy nem törlesztünk eleget, akkor az adatszolgáltató bank a törvény rendelkezései alapján negatív eseményt – úgynevezett *hitelmulasztást* – fűz a hitelszerződés adataihoz. **A hitelmulasztás akkor következik be, ha hátralékos tartozásunk legalább 90 napon át folyamatosan meghaladja a minimálbér összegét** – egy átlagos hitel esetében tehát elég alapos késedelemről van szó. Bizony, a *hitelmulasztás* erősen rontja a hitelképességünket. Kizáró ok? Nos, régebben egyértelműen az volt. Mára azonban – a pozitív adatokkal együtt, és az ügyféllel közösen értékelve az adatokat – előfordulhat, hogy egy korábbi, rendezett *hitelmulasztást* a bíráló intézmény gyakorlatilag figyelmen kívül hagy („igen, két éve megcsúsztam, mert elvesztettem az állásomat, és beteg is volt a családban, de mostanra minden rendeződött, látják, vissza is fizettem a teljes tartozást, s azóta nincs gond...”).

- A törvényrendelkezései szerint a **hitelmulasztásokadatai egy, illetve öt évig kezelhetők**. Egy év múlva tűnik el a KHR-ből a hitelmulasztás akkor, ha a rendezés az ügyfél közreműködésével (visszafizetéssel, fedezet átadásával, szerződött átütemezéssel) rendeződött; de öt évig marad látható akkor, ha a tartozást a hitelező veszteségként volt kénytelen leírni. Megjegyezzük, hogy a törvény rendelkezései folytán a *hitelmulasztás* akkor is eltűnik tíz év után, ha a bank nem zárja le, vagyis nem jelzi, hogy megszűnt volna.
- Ennél súlyosabb a **bankkártya- és hitelcsalás esete – annak bejelentése, hogy az érintett ügyfél visszaélt a kártyával, vagy szándékosan, csalárd módon megkísérelte félrevezetni a hitelezőt a hitelkérelem benyújtásakor** (hamis okmányokat nyújt be, meghamisítja jövedelmi stb. adatait, hogy ezzel megkárosítsa a hitelnyújtót). A KHR törvény értelmében ilyen adatokat akkor közöl valakiről a pénzügyi intézmény a KHR-rel, ha a csalást bizonyítani tudja. Ezeket az eseményeket bizony nehéz kimagyarázni (pl. hitelkérelem során hamisított okirat használatát). Ilyen esetben jobb, ha a delikvens megvárja az újabb hitelkérelemmel a csalásra vonatkozó adatok KHR-ből való eltűnését, a későbbiekre nézve pedig tanul az esetből...

A csalás és bankkártya visszaélés adatait a KHR – a törvény rendelkezései szerint – a bejelentéstől számított **öt évig kezeli**.

- Mi a helyzet a magáncsőd intézményével és az arra vonatkozó adatokkal? Ezeknek annyi köze van a hitelezéshez és a hitelfelvételhez, hogy csődeljárás alatt lévő magánszemély igen szigorú feltételek mellett vehet csak fel hitelt, és a körülményeket a hitelezőnek mindenképpen ismernie kell. Ugyanakkor, a csődeljárás során az adósságok rendezésére felvett, kedvező kamatozású és megfelelően fedezett hitel jelentősen könnyítheti a folyamat sikeres végrehajtását – a csődeljárás tehát nem tekinthető kizáró oknak.

A részletező adatok legvégén találhatjuk meg azokat a természetes azonosító adatokat (születéskori név, anyja neve, születési dátum, születési hely) és leíró adatokat (viselt név, lak- és levelezési cím, igazolványszámok, állampolgárság), amelyeket az egyes adatokhoz kapcsol az adatokat átadó pénzügyi intézmény, és ennek alapján a KHR. Ezeket az adatokat is gondosan nézzük át. Rendkívül kicsi a valószínűsége annak, hogy természetes azonosító adataink alapján valaki másnak az adatai keverednek a mi hiteladataink közé – rendkívül kicsi, de nem nulla. Ezért, ha olyan személyi adatot találunk, amely nem a miénk (vagy pl. egy általunk bizonyíthatóan elveszített személyi okmány alapján vélhetően más kötötte nevünkben az érintett szerződést), azonnal keressük fel az adatot átadó intézményt, és kezdeményezzük a helyzet tisztázását.

A *Hiteljelentés* első része, az összesítő – amelyet a jobb érthetőség kedvéért utólag ismeretünk – **egyszerűen összesíti a KHR-ből kapott adatokat**: megmondja, hogy miből (*hitelszerződésből, hitelmulasztásból, csalásból, visszaélésből*) hány darab van, ezek közül mennyi a fennálló és mennyi a már megszűnt. Emellett összesíti a fennálló tőketartozást, valamint az

egy hónapra vetített törlesztési kötelezettséget. A hiteljelentés összesítő fejezete egy perc alatt áttekinthető, és a leggyorsabb, legfontosabb következtetések azonnal levonhatók (van-e fennálló *mulasztás*, van-e *csalás, visszaélés*; mekkora az adósságszolgálati kötelezettség stb.).

Mire következtethet a lekérdező bank mindebből?

- nos, ha a hiteljelentésünk üres, akkor két eset lehetséges: vagy nem vagyunk a bank számára értékelhető ügyfelek, mivel nem szoktunk (esetleg nem is vagyunk hajlandóak) hitelt felvenni; a másik, hogy most nincs, és az elmúlt öt évben sem volt hitelszerződésünk.
- ha a hiteljelentésen pár problémamentes fennálló és pár jól lezárt szerződés sorakozik, akkor bizony ígéretnélküli ügyfelek vagyunk. A lezárt szerződések mutatják, hogy van bennünk hitelfelvételi hajlandóság, és azt is, hogy felelősségteljesen vettünk fel hitelt, s problémamentesen törlesztettünk – ebből a szempontból a lezárt hitelek pozitívabban az értékelésben, mint a fennállóak.
- ha a hiteljelentésben egy vagy több fennálló *hitelmulasztás* szerepel, az mindenképpen súlyos negatív jelzés. Komoly indokok szükségesek ahhoz, hogy meggyőzzük a bankot: mégis ideadhatja a hitelt. Ilyen lehet pl. az adósságrendezés: „ha megkapom ezt a kedvező kamatozású hitelt, amit a jövedelmemből képes vagyok törleszteni (és fedezetet is tudok mögé tenni), akkor azonnal kiegyenlítem ezeket a hitelmulasztásokat...”.
- ha a hiteljelentésben sorakozik egy-két lezárt, megszűnt *hitelmulasztás*, azt adott esetben megmagyarázhatjuk. Ha világossá tudjuk tenni a bank számára, hogy a jelzett probléma időleges és már elmúlt, akkor akár el is tekintenek ennek negatív értékelésétől.
- mint fent említettük, a *csalás* és *visszaélés* adatokat igen nehéz megmagyarázni, mivel nyilvánvaló rosszhiszeműségről van szó. Ha ilyen szerepel a hiteljelentésben, akkor bizony bölcsebben tesszük, ha megvárjuk, míg ezek az adatok a KHR-ből eltűnnek.

Mit kell tennie a banknak, ha hitelért folyamodunk, a Hiteljelentéssel?

- köteles lekérni a *Hiteljelentést* – az MNB ellenőrzi, hogy a hitelezés során a hitelezők konzultáltak-e a KHR-rel (vagyis, csatolva van-e a Hiteljelentés a hitelaktához).
- köteles ismertetni velünk annak tartalmát és az abból levont következtetéseket.

Ügyfélnyilatkozattól függő Lakossági Hiteljelentés

Miután megismerkedtünk a „teljes” Hiteljelentés tartalmával, könnyen megérthetjük, mit is jelent az a két nyilatkozat, amelyet a pénzügyi intézmény hitelezés során kér.

Az ügyfél egy általános, valamennyi hiteladatára vonatkozó nyilatkozatot tehet: ezt *Átadhatósági Nyilatkozatnak* nevezik. Ha ez a Nyilatkozat

- igen, akkor a Hiteljelentésen minden, a KHR-ben kezelt adat megjelenik: valamennyi érvényben lévő hitelszerződés (és – ha vannak negatív adatok – akkor azok is).
- nem, akkor a Hiteljelentés kizárólag a KHR-ben kezelt negatív adatokat mutatja be; emellett azt is tartalmazza, hogy az *Átadhatósági Nyilatkozat* nemleges.

Még egyszer hangsúlyozzuk: **a negatív információk:** a fennálló vagy már megszűnt, de még kezelt *hitelmulasztások*, és a *bankkártya- és hitelcsalások, adósságrendezési eljárások az ügyfél nyilatkozatától függetlenül, mindig megjelennek a lekérdezéseken.*

Amennyiben az ügyfél nemleges Átadhatósági Nyilatkozatot tett, akkor a lekérdező értesül magáról a nemleges nyilatkozatról, viszont a bank nem tudhatja, hogy a nemleges nyilatkozat eltitkol-e információt vagy sem, van-e olyan hitelszerződése az ügyfélnek, aminek megismerését tiltja, vagy ilyenrel nem is rendelkezik. A hiteljelentés tartalma innen bizonytalaná válik abban a kérdésben, hogy teljes, vagy csak részleges információt tartalmaz az ügyfél hitelállapotáról.

Hangsúlyozzuk, hogy az *Átadhatósági Nyilatkozatot* a hitelszerződés megkötésekor, de hitel igénylésekor is megtehetjük, és **mindig az utolsó nyilatkozat van érvényben.**

A másik fontos nyilatkozat: az *Tárolhatósági Nyilatkozat*. Ez minden hitelszerződésre külön megadandó, és később tetszőlegesen módosítható nyilatkozat. Ha tartalma

- igen, akkor az érintett hitelszerződést – annak megszűnése után – a KHR még öt évig kezeli és a *Hiteljelentés*en bemutatja, lezáráskori állapotában;
- nem, akkor az érintett hitelszerződést – annak megszűnése napján – a KHR nyomtalanul törli és hiteljelentésen többé nem szerepelteti – kivéve, ha *hitelmulasztás* kapcsolódik hozzá; a *hitelmulasztás* miatt a szerződés addig szerepel még a KHR-ben, ameddig a *hitelmulasztás*. Vagyis a nem teljesített *hitelszerződések* – megszűnésüket követően – még legalább egy, de lehet, hogy öt évig szerepelnek a *Hiteljelentés*ben.

Lakossági Saját Hiteljelentés

A Saját Hiteljelentés két lényeges és egy kevésbé lényeges pontban tér el a banknak adott Hiteljelentéstől.

- az első, hogy a **Saját Hiteljelentésen megtalálható minden adatról, hogy melyik intézmény közölte a KHR-rel** (ezt a bankok számára nem szolgáltatja a KHR);
- a második, hogy arról is tartalmaz információt, hogy ki és mikor kérdezett rá adatainkra.
- kevésbé lényeges eltérés, hogy nincs rajta összesítő oldal

Ezért hatékonyan szolgálja az ügyfelek érdekeinek védelmét. Ha netán téves vagy pontatlan adatra bukkanunk benne, akkor tudjuk, melyik pénzügyi intézményhez forduljunk, hogy kijavíttassuk, töröltessük az adatot; s azt is megtudhatjuk, ki érdeklődött hiteladataink után. Mindezt gyakorlatilag akárhányszor, és díjmentesen igényelhetjük.

Taktikák, tanácsok a KHR-rel kapcsolatos álláspont kialakításához

Első pillantásra a *KHR* nyilvánvalóan minden hitelfelvevő számára közellenség. A „BAR- listás ügyfél” szitokszónak számít, és mindenki úgy tudja, hogy gyakorlatilag kizárja az ismételt hitelfelvételt, és örök időkre szól.

A valóságban – különösen, mióta nem negatív, hanem teljes listás a lakossági hitelnyilvántartás – a helyzet teljesen más. Mivel minden hitelszerződés megtalálható a *Hiteljelentésben*, a **le-kérdező teljes képet kap**. Ha akad egy-egy régebbi *hitelmulasztás* (különösen, ha saját erőből rendeztük), az a pozitív hiteladatok fényében gyakorlatilag el is tűnhet – önmagában a negatív adattól feketék lennének, a pozitív adattal együtt ugyanaz lehet halványszürke. Mindemellett a negatív adatok korlátozott ideig vannak csak jelen, vagyis egy probléma természetesen hátrányt jelent, de **véges időre szól**.

Mit tegyünk, amikor a hitelfelvételnél KHR nyilatkozatokat kérnek tőlünk?

- *Átadhatósági Nyilatkozat*. A fentiek elolvasása után nem lehet kétséges, hogy a mindenképpen látható negatív adatok mellett a **pozitívokat eltakarni nem okos döntés** – és emellett azt is sugallja, hogy nem vagyunk igazán együttműködőek. Tehát ésszerű Igennel nyilatkozni.
- *Tárolhatósági Nyilatkozat*. Mit nyerünk, mit veszünk az Igen nyilatkozattal?
  - › Nyereség. Ha a hitel – mint reméljük – problémamentesen lezajlik, akkor öt évig egy pozitív tényező lesz a hitelbírálattal során.

- › „Veszteség”. Ha megcsúszik a törlesztés, és negatív esemény, *hitelmulasztás* kerül a szerződés adatai közé, a törvény értelmében a negatív esemény legalább egy, de rosszabb esetben akár öt évig is kötelezően bemutatásra kerül. Vagyis a nemleges nyilatkozattal sem tudjuk „eltakarni” az esetleges mulasztást, tehát **az Igennel sem veszünk semmit**.

Azok az ügyfelek, akik számos hitelt folyamatában jól teljesítenek és hitelmúltjuk is pozitív, minden bank számára a legígéretesebb, leginkább keresett ügyfelek. Ők nemleges nyilatkozatuk esetén teljesen azonossá válnak a bank számára az ismeretlen, így nagy kockázatú ügyfelekkel.

A **nemleges nyilatkozatokkal** az ügyfél a hitelbírálattal szempontról csak a pozitív hiteltörténetét és a jelenlegi jó adós mivoltát, tehát csupa pozitív, számára előnyöket biztosító információt titkolhat el a bank elől.

Összefoglalva, az ügyfél törvényben garantált szabad döntése valójában csak arra terjed ki, hogy ha átgondolatlan, érzelmektől vezérelt döntést hoz, akkor ezzel csupán saját magát hozhatja hátrányos helyzetbe a hitelbírálattal kapcsolatban. Nemleges nyilatkozatot tenni kicsit olyan, mint udvarlás során titkolni az értékes tulajdonságainkat és kidomborítani a rosszakat.

5.1.2 Vállalkozási Hiteljelentés

A vállalkozásokra vonatkozó hiteljelentés hasonló a lakosságihoz, az alábbi eltérésekkel:

- a hitelszerződések adatai mellett a szerződés megszűnése esetén nem hitelmulasztás adatok szerepelnek, hanem *hitelkésedelmi* adatok – a **hitelkésedelem** nem 90, hanem **30 nap után kerül a KHR-be, és nincs törvényben megszabott alsó értékhatára**, praktikusán 1 forint;
- negatív eseményként tartják nyilván **az ún. sorban állást**. Sorban állásra a vállalkozás úgy „tehet szert”, hogy **a bankszámlájával szemben fennálló jogos követeléseket** – fizetési meghagyás, inkasszó – **tartósan (30 nap) és jelentős összegben (1 millió forint) nem egyenlíti ki**. A gyakorlatban tehát a sorban állás a vállalat átmeneti likviditási problémájára vagy a fizetéseképtelenségére utal, esetleg a követelések teljesítésével szembeni rosszhiszeműségre – így erős negatív jelzés.
- a *bankkártya elfogadás* során elkövetett visszaélés adatai kerülnek be; jóllehet sok esetben itt nem maga a vállalkozás, hanem valamelyik alkalmazottja járt el, a vállalkozás felelőssége sem vitatható, s ez a negatív bejegyzés nem vet rá jó fényt.

A vállalkozások esetén a hiteljelentés kisebb súllyal esik latba, és többet számít a vállalkozások ellenőrizhető cash flow-ja, mérlege, továbbá a hitelhez kapcsolódó üzleti terv; ugyanakkor a banki gyakorlatban a mikro- és kisvállalkozások hitelezése a lakossági hitelezéshez hasonló eljárások szerint folyik, és ilyen esetben a vállalkozás és a tulajdonos, ügyvezető Hiteljelentése együtt már meghatározó fontosságú lehet.

Vállalkozási Saját Hiteljelentés

A vállalkozások is jogosultak a róluk nyilvántartott adatokba beletekinteni. A *Saját Hiteljelentés* pontosan abban tér el a bankok számára hozzáférhető Hiteljelentéstől, mint a lakossági esetben: **minden adatról megmondja a KHR, hogy melyik bank közölte, s emellett olvasható az is, hogy mely bank kérdezte le az érintett vállalkozást.**

Vállalkozások számára is megfontolandó hitelfelvételi szándék előtt kikérni a *Vállalkozás Saját Hiteljelentés*t, az abban olvashatókat értelmezni, az esetleges tévedéseket kiküszöböltetni és felkészülni belőle a bankkal folytatott tárgyalásokra.

5.2 Ügyfelek tájékoztatása, hiteladat per

Amint azt fentebb írtuk, a *KHR* olyan kötelező adatkezelés, amelyet illetően az ügyfél, az adatalany döntési jogköre korlátozott: nem dönthet arról, hogy bekerülnek-e az adatai a *KHR*-be, és bizonyos esetekben nem dönthet arról sem, hogy az adatokat a pénzügyi intézmények lekérdezhetik-e.

Kötelező adatkezelésről van tehát szó, amely egyértelműen az érintett jogainak a korlátozását jelenti. De ez nem jelenti azt, hogy az érintettnek ne lennének jogai és ne gyakorolhatná azokat.

A személyes adatok védelméhez való jog egyik leglényegesebb eleme a tájékoztatáshoz való jog. Az érintettet már az adatkezelés megkezdése előtt tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, annak érdekében, hogy megalapozott döntést hozhasson. Ez a jog a *KHR* tekintetében is megilleti az érintettet.

A tájékoztatás kötelező már a hitelfelvételt megelőzően. A hitelnyújtó köteles részletesen tájékoztatni az érintettet arról, hogy a hitelkérelmével kapcsolatban le fogják kérdezni a *KHR*-t (valamint be kell mutatni és el kell magyarázni a Hiteljelentés tartalmát). Tájékoztatni kell arról, hogy ha hitelt vesz fel, az adatai bekerülnek a *KHR*-be; a tájékoztatásnak ki kell terjednie a *KHR* működésére, az adatkezelés részleteire is. A tájékoztatás részét képezi a Magyar Nemzeti Bank által közzétett mintatájékoztató. Így az érintett a hitelfelvételt megelőzően megismerheti az adatkezelés részleteit – sőt, erről nyilatkoznia is kell –, és ezen ismeretek birtokában hozhatja meg döntését.

Hitelmulasztás tervezett felvitele előtt a hitelnyújtó köteles 30 nappal írásbeli tájékoztatást adni arról, hogy – amennyiben az adós nem rendezi a hátralékot – **a hitelmulasztást fel fogják vinni a KHR-be.** A *hitelmulasztás* felvitelét követően ismét írásbeli tájékoztatásra kötelezett. Ennek alapján nem történhet meg, hogy valaki tudta nélkül kerül be *hitelmulasztással* a *KHR*-be.

Az érintett később, az adatkezelés folyamán is kérhet tájékoztatást, ráadásul ezt bármelyik pénzügyi intézménynél megteheti. A tájékoztatás nem csak arra terjed ki, hogy az érintettnek milyen adatai szerepelnek a *KHR*-ben, hanem arra is, hogy ezen adatokat mely intézmények kapták meg. A törvény igen szigorú követelményeket állapít meg, így az érintett a tájékoztatás-kérést követő pár napon belül, írásban, zárt küldeményként, kérésre elektronikus úton kapja meg a kért információkat. A tájékoztatás ingyenes. Így **az érintett bármikor, egyszerűen, és ingyenesen megismerheti az adatkezeléssel kapcsolatos információkat.**

Természetesen nem érnek véget az érintett jogai a tájékoztatással. **Az érintett kifogást emelhet az adatkezelés ellen,** és kérheti az adatai helyesbítését, törlését. Így ha az érintett a fentiek szerint megkapott tájékoztatása alapján úgy gondolja, hogy adatai jogellenesen szerepelnek a KHR-ben, vagy azokat jogellenesen vette át valamelyik pénzügyi intézmény, esetleg az adatok pontatlanok, hibásak, elég egy kifogást előterjesztenie a KHR-t kezelő BISZ Zrt.-nél, vagy az adatot jogellenesen átadó intézménynél. Az adatkezelő, adatátadó köteles a kifogást érdemben megvizsgálni, és arra érdemben reagálni, majd a szükséges intézkedéseket megtenni.

Ha az érintett nem elégedett az intézkedéssel, vagy nem kapta meg a törvényben előírt tájékoztatást, **30 napon belül bírósághoz fordulhat.** A bíróság **soron kívül jár el,** emellett lényeges könnyítés az érintett számára, hogy a bizonyítási kötelezettség a másik felet terheli az adatkezelés jogszerűsége tekintetében. A perben az érintettet illetékfeljegyzési jog illeti meg, vagyis nem kell a per megindításakor illetéket fizetni: az illetéket a bíróság jogerős döntése szerint általában a pereszes fél viseli.

Látható tehát, hogy annak ellenére, hogy a KHR kötelező adatkezelést jelent, az érintett jogai biztosítottak – sőt, **a törvényi rendelkezések jelentősen megkönnyítik az érintett számára a jogérvényesítést.** A KHR létrehozása óta eltelt évek pedig azt is bebizonyították, hogy az érintett adatainak védelmére az adatkezelők is odafigyelnek: elenyésző számban indultak hiteladat-percek, s azok túlnyomó többségét a pénzügyi intézmények (beleértve a KHR-t kezelő pénzügyi vállalkozást) nyerik, mivel az adatkezelés jogszerűsége és pontossága ritkán vitatható.

5.3 A személyiségi jogok érvényesítése

A KHR az érintett személyiségi jogait – melynek záloga a rendszer zártsága és szabályozottsága – nem veszélyezteti. A nyilvántartott természetes személyek és vállalkozások számára megfelelő eszközök állnak rendelkezésére ahhoz, hogy bármilyen sérelmes helyzetet megszüntessen.

Természetesen nem csak a kifogás és a hiteladat-per áll az érintett rendelkezésére: a jog egyéb eszközeivel is élhet. A személyes adatainak jogellenes kezelése esetén fordulhat a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz, amely hatósági eljárás keretében vizsgálhatja az adatkezelőt, és akár bírságot is kiszabhat.

Adott a bírósági jogérvényesítés lehetősége is. A hiteladat-perben az érintett csak az adatai törlését, helyesbítését, általában: a jogellenes adatkezelés megszüntetését kérheti. „Hagyományos” polgári perben viszont az érintett akár kártérítést is követelhet, amennyiben a KHR miatt kár érte. Így például, ha valaki a KHR-ben tévesen szereplő adatok miatt nem kap hitelt, és veszíti el egy ingatlan-adásvétel során az adott foglalót, a kárának megtérítését követelheti. A sérelemdíj megítéléséhez pedig még arra sincs szükség, hogy az érintettet vagyoni kár érje. Elegendő a jogsértés ténye, és a sérelem igazolása, és a bíróság sérelemdíjat ítélhet meg az érintett számára.

Van továbbá még egy, nagyon **lényeges biztosíték** az érintett jogainak védelmére: **ez pedig a pénzügyi intézmények és a KHR-t kezelő BISZ Zrt. reputációs kockázata.** Ha kiderül, hogy egy hitelnyújtó jogellenesen továbbít adatokat a KHR-be, vagy jogellenesen veszi át azokat, az könnyen a fogyasztóvédelemmel foglalkozó blogok, internetes újságok címloldalára kerülhet. Ennek a hatása pedig még egy bírásznál is rosszabb az érintett intézmény számára. A BISZ Zrt. pedig azért különösen érdekelt a jogszerű adatkezelésben, mert ha kiderül a jogellenes adatkezelés, a KHR törvénysértő működtetése, az akár engedélye visszavonásához is vezethet.

A fentiek alapján látható, hogy **a KHR egy zárt, részleteiben is szabályozott rendszer, és már a tervezéskor fontos szempont volt az érintettek jogainak védelme, melynél számos lehetőség kínálkozik a jogérvényesítésre.**

5.4 A KHR technikai felépítése

A KHR, mint informatikai rendszer, a legkorszerűbb hardver- és szoftver környezetben üzemel. Működtetését központilag elhelyezett számítógép (szerver) biztosítja, amelyet széles sávú (nagy átbocsátóképességű) telekommunikációs kapcsolatok révén érnek el a KHR-hez csatlakozó pénzügyi intézmények.

A KHR nyilvántartását hatékony adatbázis-kezelő kezeli, magát a nyilvántartást kezelő szoftvert objektum-orientált fejlesztő eszköz révén alakították ki. A szoftver biztosítja

- az üzemeltető személyzet megfelelő hozzáférését, a szerver és a nyilvántartást kezelő szoftverek üzemeltetését, üzemfelügyeletét;
- a KHR-hez csatlakozó intézmények számára az adat-karbantartás lehetőségét; és végül
- a KHR-hez csatlakozó intézmények számára az adatok lekérdezésének lehetőségét.

A telekommunikációt szabványos eszközökkel, a GIROHÁLÓ néven ismert privát hálózat révén biztosítják. Ehhez a hálózathoz minden hitelezési tevékenységet végző pénzügyi intézménynek van közvetlen csatlakozása. A KHR eléréséhez természetesen még a pénzügyi intézményeknek is külön, speciális eszközre van szükségük.

A KHR működése során automatikusan, **tartalmilag és formailag is ellenőrzi az átadott adatokat:** vizsgálja azok helyességét (pl. a vállalkozási adószámok CDV helyességét, a természetes azonosítók helyességét) és ellentmondás-mentességét (pl. azt, hogy a jelentett *hitelmulasztások* nem előbb keletkeztek-e, mint ahogy azt a szerződés dátum-adatai lehetővé teszik). A pénzügyi intézmények minden hibáról tételes visszajelzést kapnak, így lehetővé válik a hibák gyors kiküszöbölése.

A lekérdezés, az adatokhoz való hozzáférés egészen más módszertannal zajlik. A hitelező intézmények akkor fordulnak a KHR-hez, amikor hitelszerződés előkészítése során vizsgálniuk kell az ügyfelek hitelképességét a hitelinformációk fényében. A lekérdezési igények így nem a bankok adatfeldolgozó központjaiban keletkeznek, s felhasználásuk sem ott, hanem általában a hitelek elbíráló fiókokban történik. A lekérdezések így kis csomagokban (általában egy csomag egy kérés) mennek a KHR-be, s ugyancsak kis csomagokban jutnak vissza a felhasználás helyére, általában igen rövid idő alatt (3-30 másodperc között).

5.5 A KHR biztonsága és az adatok védelme

Természetes, hogy a KHR nyilvántartása igen kényes; érzékeny személyes adatokat (természetes azonosítók, lakcímek, levelezési címek) tartalmaz, s azon felül pénzügyi információkat, banktitkokat. Emiatt **kulcsfontosságú a rendszer BIZALMASSÁGA** (az informatikai biztonság egyik legfontosabb alapfogalma). Ugyancsak kulcsfontosságú a rendszer **SÉRTETLENSÉGE**, az, hogy adatokat se részben, se egészében ne veszítsen, az adatok ne sérüljenek meg, mindig a valóságnak megfelelő állapotot tükrözzék. Mivel számos pénzügyi intézmény rászervezte hitelezési tevékenységét a KHR adatainak ellenőrzésére, elengedhetetlen a szolgáltatás **RENDELKEZÉSRE ÁLLÁSÁNAK** folyamatos biztosítása – ha akár 15 percre megszűnne a szolgáltatás, az sok banknál okozna üzemleállást, és komoly veszteséget.

A negyedik lényeges szempontot, a **BIZONYÍTHATÓSÁGOT** nem szokták az informatikai biztonság alappilléreinek tekinteni, de a GIRO Zrt., amely a kommunikációt biztosítja a KHR számára, és a BISZ Zrt., amely üzemelteti és fenntartja a KHR-t, ezt a fontos szempontot is kötelezőnek tekinti magára nézve, döntő fontosságúnak érezve, hogy az adatokat szolgáltató, az adatokhoz hozzáférő intézmények szintén hitelesen, felelősségteljesen lássák el feladatukat.

A KHR folyamatosan szolgáltat, hiszen a hét minden napján áll a hitelinformációkkal a több száz felhasználó rendelkezésére. A hálózati kapcsolatok magas szintű védelméről a felhasználók számára dedikált végponti rendszerek és az alkalmazott vonali titkosítás gondoskodik. A központ hálózati védelmi eszközei garantálják, hogy a dedikált eszközzel rendelkező jogos felhasználók, és csak ők férjenek a KHR központi rendszeréhez. A vonali titkosítás biztosítja, hogy az információt menet közben se lehessen „megcsapolni”. A hálózati kapcsolatok a GIRO adathálózatával közösek, s így a GIRO hálózati üzemeltetése, üzemfelügyelete örökös a kapcsolatok működésképesége és sértetlensége felett.

Az adatkezelés minőségének folyamatos fenntartása és a biztonsági kihívások kezelése végett a BISZ Zrt. ISO tanúsított minőségirányítási és adatbiztonsági rendszereket tart fenn, valamint a belső ellenőrzése is napi szinten kontrollálja a szabályok betartását, az esetleges visszaélni kísérletek megakadályozását, valamint azok napvilágra kerülését.

A KHR és – jogelődje, a BAR – fennállása több mint 20 éve alatt sem adatvesztést, sem adat szivárgást nem detektált. Az elmúlt két évtizedben néhány alkalommal a felhasználóknál észlelt, a standardtól eltérő adatkezelési jelenségre pedig haladéktalanul felhívta az illetékesek figyelmét, akik ezt követően azonnal megtették a szükséges intézkedéseket.

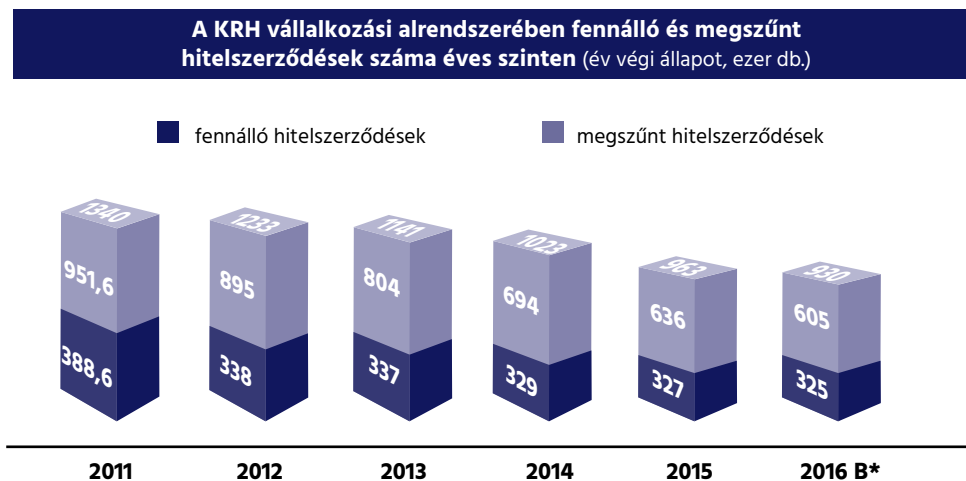

5.6 A KHR elemeinek azonosítása, nyilvántartások mérete, forgalma

A KHR két szeparált nyilvántartásból áll. Az idősebb a **vállalkozási**, míg a fiatalabb a **lakossági hitelek és hitelmulasztások** nyilvántartása. A szeparáltság nem a hitelek természetéből fakad, hiszen a világban számos példa van arra, hogy ezeket az információkat egy rendszerben tartják nyilván és inkább a hitelösszeg vagy a jelzálog fedezet alapján szelektálnak. A szeparáltság hazánkban elsősorban a törvényi szabályozáson, míg másodsorban ehhez igazodóan, a nyilvántartások egyedeinek azonosításán és így a keresések, elérések módszerén múlik.

A vállalkozási nyilvántartásban az azonosítás egyértelmű és így a keresés is pontos és gyors, hiszen minden vállalkozást az adószáma első nyolc jegye, a törzsszáma azonosít. A lakossági rendszerben, a hazánkban létező számos egyedi személy-azonosító (személyi szám, adószám, TAJ szám) közül törvényi okok miatt egyik sem használható. Ezért a nehezebben kezelhető természetes azonosítók (születés kori név, születési hely és idő, anyja neve) azonosítják a nyilvántartott személyeket és szolgálnak a keresésre. A névazonosságok, a különböző okmányokban és a különböző pénzügyi intézményeknél szereplő eltérő név írásmódok nehezítik a pontos azonosítást és hátráltatják a hatékony keresést.

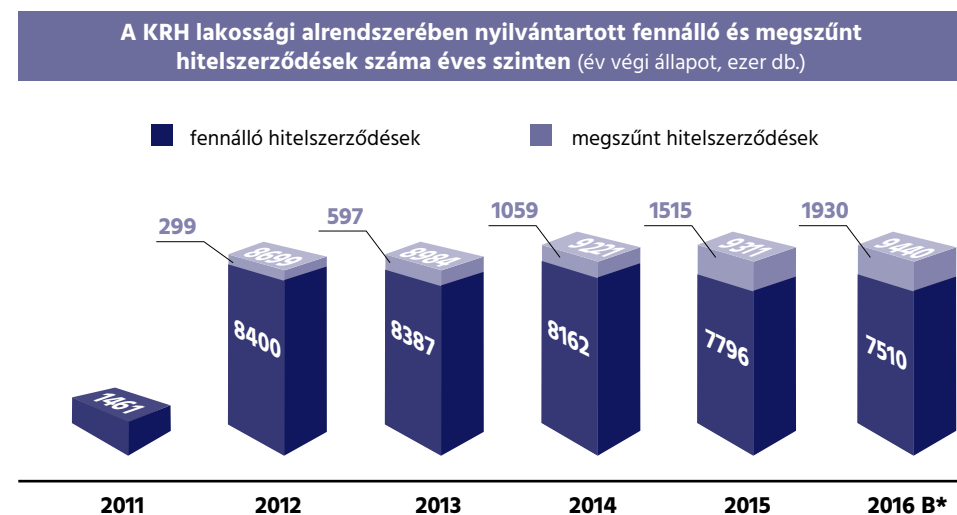
A fenti néhány gondolat magyarázza azt a tényt, hogy a KHR jelenleg két szeparált rendszerből áll melynek közös elemei csak azok az egyéni vállalkozók lehetnek, akik adószámmal rendelkeznek és vállalkozási hitelt vettek fel, és ezzel párhuzamosan, mint magánszemély is rendelkeznek hitelszerződéssel.

* Becslés

A vállalkozási rendszer jelenleg alig 1 millió körüli vállalkozási szerződést kezel. A szerződések számának egyharmada fennálló, míg kétharmada már megszűnt szerződés, amelyek elvülésüket töltik. A fennálló törlesztési késedelmek száma 50 ezer körül ingadozik. A vállalkozási szerződések mintegy 145 ezer vállalkozáshoz tartoznak, melyek száma alig változik. Ez a vállalkozási szám közel van Magyarország releváns vállalkozás számához, hiszen egy valós piaci körülmények között gazdálkodó vállalkozásnak sok esetben van hitele. A vállalkozási rendszer évente mintegy félmillió *Hiteljelentés* kibocsátásával támogatja a vállalati hitelbírálat döntéseit.

A lakossági rendszer 7,5 millió fennálló és csaknem két millió megszűnt hitelszerződés adatát tartja nyilván. A 9,5 millió szerződés csaknem 5 millió személyhez tartozik. Ebből látható, hogy a kb. 10 milliós lakosság aktív fele rendelkezik most vagy rendelkezett a közelmúltban hitellel, és az is, hogy az egy aktív főre eső hitelek átlagos száma 2 darab. A lakossági rendszer évente 3,5 millió *Hiteljelentéssel* támogatja a szektor kockázatkezelésének munkáját.

A hitelszerződések számának ugrásszerű növekedését a 2012. márciusban megkezdődött pozitív hitelszerződések feltöltése okozta. 2012. előtt csak a mulasztással rendelkező hitelszerződések száma látható.

6 A KHR jelene és fejlesztési lehetőségei

A KHR az elmúlt 20 év során, a hazai jogszabályi környezet számos módosulásának eredményeképpen érte el mai állapotát. A KHR jelenlegi szolgáltatásai, összehasonlítva a külföldi szolgáltatások tartalmával, azonban még jelentős teret engednek a fejlődésnek.

A hitelreferencia szolgáltatás tartalmának érdemi növelése, illetve a szolgáltatást igénybe vevők körének a kiszélesítése **csak a rendszert leíró és meghatározó törvények módosításával képzelhetők el**. Társadalmi igény volna akár a vállalkozási, akár a lakossági nyilvántartások tartalmának bővítésére. A hazai üzleti szféra, a bankszektor és a családok is sokat profitálhatnának abból, ha bizonyos, az országban létező független nyilvántartások és a KHR közötti adatok megosztása létrejönne és a KHR akár a vállalati, akár a lakossági **hitelreferencia szolgáltatás kapcsán komplexebb, értéknövelt információt tudna nyújtani**.

A törvénnyel szabályozott információ megosztás a bürokrácia csökkenéséhez, a hitelcélok elérésére szánt idő lerövidüléséhez, végeredményben a hitelbírálati folyamat felgyorsulásához, pontosabbá és hatékonyabbá válásához vezet. A KHR két szeparált rendszerből áll, ezért egyrészt érdemes vizsgálni a KHR-ben jelenleg meglévő **adatok külön-külön történő kumulálásának, elemzésének lehetőségeit**, másrészt a két szeparált rendszer tartalmának, **más-más hazai adatbázisokkal történő összekapcsolásának lehetőségeit**.

A KHR-ben jelenleg tárolt fennálló és már lezárt adatok kumulálásának és egy előre definiált értékkel rendelkező skálára történő vetítésének (scoring), KHR nyelven fogalmazva, az egységes vállalati és egységes lakossági hitelreferencia érték generálásának komoly jelentősége volna.

A különböző létező nyilvántartásokból a vállalati hitelbírálatot nagyszámú, nyilvános adatbázis támogatja. Ezek a bankok által is használt mérleg, bírósági és különböző nyilvánosan hozzáférhető nemfizetési adatok, valamint a céginformáció szolgáltatással foglalkozó vállalkozások szolgáltatásai. Egy jól átgondolt, jogszabállyal támogatott együttműködés más szektorok, elsősorban negatív listás nyilvántartásaihoz biztosítana kölcsönösségi alapon hozzáférést a KHR-nek. Ilyenek például a KKV szektorban jelentőséggel bíró közüzemi és telekommunikációs nemfizetési információk, vagy a körbe tartozások, melyek jelentősen befolyásolják a hitelképességet.

A lakossági rendszer estében a helyzet bonyolultabb, és több jogszabály is gátolja a különböző nyilvántartások közötti adatmegosztást. Az első lépés a meglévő negatív nemfizetési adatok összekapcsolása volna a KHR adatokkal. A világban általánosnak nevezhető az, hogy a közüzemi szolgáltatások, a telekommunikációs szolgáltatások és a lakás, autó bérleti nemfizetési információk megosztásra kerülnek a pénzügyi szektor nemfizetési adataival. A fejlett piacgazdaságokban teljesen általános, hogy banki hitel törlesztés elmulasztása okán valaki nem tud kibérelni egy autót, vagy éppen lakásbérlete nem fizetése miatt nem kap meg egy hitelkártyát.

Ennél komolyabb jogi problémát vet fel a jövedelem, a vagyon és életviteli adatok kezelésének lehetősége, pedig az igazi hitelképesség csak ezen adatok komplex értékelése mellett állapítható meg. Értékes volna, ha a lakossági hiteljelentés előállítaná az MNB rendeletben előírt aktuális Jövedelemarányos Törlesztőrészlet Mutatót (JTM), ami hatékonyan és eredményesen szolgálná a banki hitelbírálat és a hitelfelvevő személy érdekeit egyaránt. Jövedelem adatok hiányában azonban ez most nem lehetséges.

7 Függelék - alapfogalmak

Jóllehet nem állt szándékunkban teljes részletességű ismertetést nyújtani, hasznos lehet néhány alapfogalom rövid ismertetése, már csak azért is, hogy a KHR működését szabályozó törvény szövegezése, nyelvezete, a pénzügyi intézmények által használt kifejezések és a mindennapos beszédben forgó szavak közötti összefüggések világosak legyenek.

KHR	Központi Hitelinformációs Rendszer
Referenciaadat-szolgáltató	azon pénzügyi intézmények neve, amelyek a KHR-hez csatlakoznak. Kötelezettek a KHR törvény szerinti adatszolgáltatásra, és jogosultak a KHR-be más Referenciaadat-szolgáltatók által átadott adatok tartalmának megismerésére.
Ügyfél	mindazok a természetes személyek és vállalkozások, amelyeknek a referenciaadat-szolgáltatókkal kötött hiteljellegű szerződésai a KHR-ben szerepelnek. Az Ügyfél fogalma felöleli a természetes személyeket, valamint a gazdasági életben szereplő vállalkozásokat. Az ügyfél fogalmának fontos ismérve, hogy mi a szerepe a hitelszerződésben; az adós, adóstárs ügyfélnek minősül, de a KHR szempontjából nem ügyfél a kezes, jóálló, a zálogkötelezett.
Átadhatósági Nyilatkozat	a természetes személy ügyfélnek a KHR-ben kezelt pozitív adatok átadhatóságáról (a Személy Hiteljelentésben való szerepeltetéséről) szóló nyilatkozata. Ez a nyilatkozat az ügyfél valamennyi hitelszerződésére vonatkozik, és bármikor (akár hitelkérelem benyújtása során, a hiteljelentés lekérése előtt) is módosítható; a módosított nyilatkozat felülírja a korábbi.
Tárolhatósági Nyilatkozat	a természetes személy ügyfélnek egy adott hitelszerződéssel kapcsolatos nyilatkozata, amelyben arról rendelkezik, hogy a KHR az adott hitelszerződést jogosult-e a szerződés lezárulása után még öt évig kezelni (és igenlő Átadhatósági Nyilatkozat esetén a Hiteljelentésben szerepeltetni). A nyilatkozatot a szerződés megkötésekor kell kiadni, és a szerződés fennállása alatt bármikor módosítható. Nemleges nyilatkozat esetén a szerződés – annak lezárulásakor – nyomtalanul és vissza nem állíthatóan törlődik (ezt követően igenlő nyilatkozatot természetesen nem tehetünk), ha nem tartozik hozzá negatív esemény. Ha az ügyfél igennel nyilatkozott, és a megőrzési idő alatt ezt a nyilatkozatot bármikor visszavonja, az érintett szerződés a nyilatkozat visszavonásakor törlődik (helyreállítására többé nincs lehetőség, ha nem tartozik hozzá negatív esemény).
Hitelszerződés	mindazok a pénzügyi intézmények és ügyfelek között létrejött szerződések, amelyek révén az ügyfélnek tartozása keletkezik a pénzügyi intézménnyel szemben. Ilyenek a szokásos hitelek (rövid és hosszú lejáratú, célhoz kötött és szabad felhasználású hitelek), a folyószámla hitelek, a hitelkártya konstrukciók; de hitelnek tekintendő a pénzügyi lízing, a pénzügyi faktoring, a leszámított váltó és még számtalan konstrukció; de nem hitel a hitelkeret nélküli folyószámla (jóllehet, az is fordulhat tartozásba).
Hitelmulasztás	a lakossági nyilvántartásra vonatkozó speciális KHR fogalom, amely azt a célt szolgálja, hogy lehetőséget biztosítson a nem teljesítő adósok negatív megjelölésére. Feltétele: a minimálbért meghaladó szerződésszegő tartozás fennállása folyamatosan több, mint 90 napon át.
Fizetési késedelem	a vállalkozások esetében a hitelszerződéshez fűzött negatív esemény jelzése már 30 nap után, s összeghatár nélkül lehetséges. Tükrözi ez azt, hogy a vállalkozástól pontos és tudatos törlesztést várnak (és nem fogadható el a figyelmetlenségből, akadályoztatásból eredő törlesztési késedelem), valamint azt, hogy a vállalati hitelek összege általában magasabb, s így nagyobb a hitelezők kockázata is.
Sorban állás	(vállalkozási fizetési képtelenség) ez a fogalom annak jelzésére szolgál, hogy a vállalkozás valamely bankszámlájával szemben több, mint 30 napon át, összesen több mint egymillió forintnyi, fedezetlenség miatt kiegyenlíthetetlen követelés áll sorban. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a vállalkozással szemben benyújtott inkasszó kifizetése nem lehetséges, vagyis a vállalkozás hosszabb időn át nem képes megfelelni fizetési kötelezettségeinek.

Kártyacsalás	Akkor következik be KHR értelemben vett kártyacsalás, ha a természetes személy valamely készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel követ el visszaélést, és ezt bírósági határozat is kimondja.
Csalás / elutasítás	Akkor következik be KHR értelemben vett csalás, ha a természetes személy hamis vagy hamisított okirattal, valótlan adatközléssel kísérel meg hitelt felvenni, és ezt a pénzügyi intézmény okirattal, vagy bírósági határozattal tudja igazolni.
Adósságrendezési eljárás	a csődbe került magánszemélyek adósságainak rendezését szolgáló eljárás, közismert nevén magáncsőd eljárás, amelyet az e célra létrehozott intézmény közreműködésével folytatnak le. Ez az intézmény az Adósságrendezési Eljárás adatait közli a KHR-el, s a KHR szerepelteti az adatokat a Hiteljelentésen.
Adatkezelési idő	az az időtartam, ameddig a KHR az általa kezelt adatokat kezelheti. Az adatkezelési idő általában az adat hatályon kívül kerülése után öt év.
	Részletesebben:
Vállalkozási hitelszerződés	a szerződés megszűnését követő öt év;
Vállalkozási hitelkésedelem	a késedelem megszűnését követő egy év;
Vállalkozási sorban állás	a sorban állás megszűnését követő öt év;
Elfogadóhely visszaélés	a visszaélés bekövetkezését (bejelentését) követő öt év;
Lakossági hitelszerződés	ha a Tárolhatósági Nyilatkozat igenlő, a szerződés megszűnését követő öt év, ellenkező esetben az adat a szerződés lezárásakor törlődik;
Lakossági Hitelmulasztás	ha a mulasztás rendezése pozitív (az ügyfél megfizeti, fedezettel, kezes révén rendezi), a megszűnést követő egy év; ha a mulasztás rendezése nem pozitív (a követelést veszteségként leírták), a lezárást követő öt év (és nemleges Tárolhatósági Nyilatkozat esetén is meghosszabbítja a szerződés kezelési idejét); ha a mulasztás egyáltalán nem rendeződik, akkor a felvitelt követő tíz év;
Lakossági kártyacsalás	a csalás bejelentését követő öt év;
Lakossági hitelcsalás	a csalás bejelentését követő öt év;
Lakossági csődeljárás	a csődeljárás lezárulását követő öt év.

2016. november